

پایش ملی محیط کسب و کار ایران

پاییز ۱۴۰۱

مرکز پژوهش‌های اتاق ایران

مرکز آمار و اطلاعات اقتصادی و پایش اصل ۴۴

(دوره بیست و پنجم)

بهمن ۱۴۰۱

فهرست مطالب

مقدمه.....	۳
چکیده نتایج.....	۴
بخش اول: روش‌شناسی گزارش.....	۵
معرفی مؤلفه‌های طرح پایش.....	۵
طرح نمونه‌گیری.....	۹
محاسبه شاخص کل محیط کسب و کار.....	۱۵
آشنایی با نظریه عمومی کارآفرینی شین.....	۱۶
بخش دوم: جداول آماری، نمودارها و تحلیل آماری.....	۱۷
شاخص کل محیط کسب و کار.....	۱۷
شاخص بخشی محیط کسب و کار.....	۱۸
شاخص استانی محیط کسب و کار.....	۲۱
شاخص محیط کسب و کار بر اساس رتبه فعالیت اقتصادی.....	۲۶
شاخص محیط کسب و کار به تفکیک مؤلفه‌های پیمایشی و اتاق‌ها.....	۲۹
شاخص ملی محیط کسب و کار بر اساس مدل کارآفرینی شین.....	۳۱
شاخص محیط کسب و کار بر اساس تعداد کارکنان بنگاه‌های اقتصادی.....	۳۳
شاخص محیط کسب و کار بر اساس سابقه فعالیت بنگاه‌های اقتصادی.....	۳۴
شاخص محیط کسب و کار بر اساس شرکت‌های دانش بنیان.....	۳۵
برخی اقدامات انجام شده به منظور رفع موانع کسب و کار.....	۳۹

مقدمه

محیط کسب و کار به مجموعه عواملی گفته می‌شود که بر عملکرد یا اداره بنگاه‌های اقتصادی مؤثر هستند اما تقریباً خارج از کنترل مدیران بنگاه‌ها قرار دارند؛ عواملی نظیر قوانین و مقررات، میزان بارندگی، فرهنگ کاری در یک منطقه و ... که در کشورها و مناطق جغرافیایی گوناگون، در هر رشته کاری و نیز در طول زمان متفاوت هستند. امروزه، بهبود محیط کسب و کار یکی از مهمترین راهبردهای توسعه اقتصادی هر کشور به شمار می‌رود و علاوه بر آن هرچه محیط کسب و کار یک کشور شرایط بهتری داشته باشد، بهره‌برداری از فرصت‌های کارآفرینی بیشتر و هر چه بهره‌برداری از فرصت‌های کارآفرینی در جامعه‌ای بیشتر باشد، عملکرد اقتصاد آن کشور و خلق ارزش و ثروت در آن جامعه نیز بیشتر می‌شود. با این حال بهبود محیط کسب و کار، نیازمند برنامه‌ریزی و سیاست‌گذاری مطلوب است، که دستیابی به این مهم نیازمند وجود فرایندی مستمر برای پایش و سنجش وضعیت محیط کسب و کار هر کشور است.

در همین راستا و در سال ۱۳۹۰، نمایندگان مجلس شورای اسلامی، قانون بهبود مستمر محیط کسب و کار را تصویب کردند. به موجب ماده ۴ این قانون: «اتاق وظیفند به منظور اطلاع سیاست‌گذاران از و محیط کسب و کار در کشور، شاخص‌های ملی محیط کسب و کار در ایران را تدوین و به‌طور سالانه و فصلی حسب مورد به تفکیک استان‌ها، بخش‌ها و فعالیت‌های اقتصادی، سنجش و اعلام نمایند». اتاق بازرگانی، صنایع، معادن و کشاورزی ایران در قالب اجرای یک طرح پژوهشی در سال ۱۳۹۴، نسبت به شناسایی و معرفی شاخص‌های ملی پایش محیط کسب و کار اقدام نمود و اجرای طرح ملی پایش محیط کسب و کار را در اواخر سال ۱۳۹۵ با همکاری اتاق‌های تعاون و اصناف ایران در دستور کار خود قرار داد.

گزارش حاضر، بیست و پنجمین گزارش فصلی است که اتاق بازرگانی، صنایع، معادن و کشاورزی ایران با رویکرد تلفیق داده‌های پیمایشی با داده‌های آماری بر اساس نظریه عمومی کارآفرینی شین^۱ ارائه نموده است. در این گزارش، داده‌های پیمایشی حاصل از ادراک سنجی از وضعیت مؤلفه‌های محیط کسب و کار کشور در پاییز ۱۴۰۱، ۲۸۸۱ فعال اقتصادی زیرمجموعه سه اتاق و با استفاده از روش تکمیل پرسشنامه الکترونیکی (CAWI^۲) و همچنین آمارگیری تلفنی با کمک رایانه (CATI^۳) صورت گرفته است و داده‌های آماری نیز از منابع آماری رسمی کشور تهیه و مورد استفاده قرار گرفته‌اند. امید است نتایج این طرح بتواند نقشه راه روشنی برای برنامه‌ریزی و سیاست‌گذاری در جهت بهبود محیط کسب و کار کشور فراهم آورد.

شایان ذکر است به دلیل شیوع ویروس کرونا در کشور از اسفند ماه سال ۹۸، شاخص ملی محیط کسب و کار با احتساب اثر کرونا به عنوان یکی از موانع کسب و کار محاسبه شده است و در پاییز ۱۴۰۱، به دلیل کاهش اثرگذاری شاخص مذکور در محیط کسب و کار، از محاسبات حذف شده است.

-
1. Schein
 2. Computer Assisted Web Interviewing
 3. Computer Assisted Telephone Interviewing

چکیده نتایج

بر اساس نتایج حاصل از پایش ملی محیط کسب و کار ایران در پاییز ۱۴۰۱، ۶/۰۵ (نمره بدترین ارزیابی ۱۰ است) محاسبه شده که از وضعیت این شاخص نسبت به ارزیابی فصل گذشته (تابستان ۱۴۰۱ با میانگین ۵/۸۸) نامساعدتر است.

در پاییز ۱۴۰۱ فعالان اقتصادی مشارکت ننده در این پایش، به ترتیب سه مؤلفه ۱- غیر قابل پیش‌بینی بودن و تغییرات قیمت مواد اولیه و محصولات ۲- دشواری تأمین مالی از بانک‌ها ۳- بی‌ثباتی سیاست‌ها، قوانین و مقررات و رویه‌های اجرایی ناظر بر کسب و کار را نامناسب‌ترین مؤلفه‌های محیط کسب و کار کشور نسبت به سایر مؤلفه‌ها ارزیابی نموده‌اند.

بر اساس یافته‌های این طرح در پاییز ۱۴۰۱ استان ای قزوین، آذربایجان غربی و خراسان جنوبی به ترتیب دارای مساعدترین وضعیت محیط کسب و کار نسبت به سایر استان‌ها ارزیابی شده‌اند.

بر اساس یافته‌های طرح، میانگین ظرفیت فعالیت (واقعی) بنگاه ای اقتصادی شرکت‌کننده در فصل پاییز ۱۴۰۱ معادل ۴۳/۵۱ درصد بوده است که نسبت به همین میزان در تابستان ۱۴۰۱ (۴۱/۱۵ درصد) با افزایش ۲/۳۶ واحدی مواجه شده است.

بر اساس نتایج این پایش در پاییز ۱۴۰۱، وضعیت محیط کسب و کار در بخش خدمات (۶/۰۷) در مقایسه با بخش‌های کشاورزی (۵/۸۳) و صنعت (۵/۹۶) نامناسب‌تر ارزیابی شده است.

در بین رشته فعالیت‌های اقتصادی بر حسب طبقه دی استاندارد ISIC.rev4، رشته فعالیت ای ۱- ساختمان، ۲- املاک و مستغلات و ۳- فعالیت حرفه‌ای، علمی و فنی دارای بدترین وضعیت محیط کسب و کار و رشته فعالیت‌های ای ۱- مالی و بیمه، ۲- استخراج معدن و ۳- سلامت انسان و مددکاری اجتماعی بهترین وضعیت محیط کسب و کار را در مقایسه با سایر رشته فعالیت ای اقتصادی در کشور داشته‌اند.

بر اساس نظریه عمومی کارآفرینی شین، شاخص ملی محیط کسب و کار ایران در پاییز ۱۴۰۱، عدد ۶/۱۲ (عدد ۱۰ بدترین ارزیابی است) به دست آمده است که مانند وضعیت این شاخص در ارزیابی فصل گذشته (تابستان ۱۴۰۱ با میانگین ۶/۱۲) است. میانگین ارزیابی محیط اقتصادی عدد ۶/۵۰ است که در ارزیابی فصل گذشته عدد ۶/۳۵ حاصل شده بود و میانگین ارزیابی محیط نهادی عدد ۵/۸۱ است که در فصل گذشته عدد ۵/۹۳ ارزیابی شده بود. بر این اساس، محیط قانونی و حقوقی با عدد ۵/۳۵ و محیط مالی با عدد ۸/۲۰ به ترتیب مساعدترین و نامساعدترین محیط‌ها بر اساس نظریه عمومی کارآفرینی شین بوده‌اند. لازم به ذکر است که شاخص شین به دلیل در نظر گرفتن وزن عوامل مختلف در محاسبه، از دقت بیشتری نسبت به شاخص کل کشور برخوردار است.

در ادامه گزارش، روش‌شناسی انجام پایش، جداول و نمودارهای آماری به همراه تحلیل نتایج به طور مبسوط شرح داده شده است:

بخش اول: روش ناسی گزارش

مطابق با ماده ۴ قانون بهبود مستمر محیط کسب و کار، اتاق‌ها موظف هستند به منظور اطلاع سیاست‌گذاران از وضعیت محیط کسب و کار در کشور، شاخص‌های ملی محیط کسب و کار در ایران را تدوین و به‌طور سالانه و فصلی حسب مورد به تفکیک استان‌ها، بخش‌ها و فعالیت‌های اقتصادی، سنجش و اعلام نمایند. مطابق با همین مأموریت، مرکز آمار و اطلاعات اقتصادی اتاق بازرگانی، صنایع، معادن و کشاورزی ایران با همکاری اتاق‌های اصناف و تعاون ایران اقدام به برنامه‌ریزی برای جمع‌آوری اطلاعات و محاسبه شاخص ملی محیط کسب و کار ایران بر اساس ۷۰ مؤلفه پیمایشی و آماری کرده است که مولفه‌ها از نتایج اجرای طرح مطالعاتی در همین خصوص به‌دست آمده‌اند. اطلاعات ۲۸ مؤلفه پیمایشی از روش تکمیل پرسشنامه با همکاری فعالان اقتصادی (تعیین شده با روش‌های نمونه‌گیری) به‌دست می‌آید و برای کسب اطلاع درمورد ۴۲ مؤلفه آماری از منابع اطلاعاتی و آمار رسمی کشور که تا زمان انتشار نشریه به‌روزرسانی می‌شوند، استفاده می‌شود و در نهایت، شاخص‌های ملی پایش محیط کسب و کار ایران به تفکیک ملی، استان، بخش‌های عمده و رشته فعالیت‌های اقتصادی محاسبه شده‌اند.

معرفی مؤلفه‌های طرح پایش

مطابق مدل ارائه شده برای محاسبه شاخص محیط کسب و کار در ایران، شاخص ملی محیط کسب و کار از طریق انجام محاسبات بر روی ۷۰ نماگر که شامل ۲۸ مؤلفه پیمایشی و ۴۲ مؤلفه آماری که از عوامل مختلف و قابل احصای مؤثر بر اداره واحدهای تولیدی در ایران معرفی شده است، حاصل می‌شود. قابل ذکر است مؤلفه‌های پیمایشی و آماری مورد استفاده در محاسبه فضای کسب و کار کشور به صورت زیر تعریف شده‌اند:

الف : مؤلفه‌های پیمایشی:

۱. نحوه استقبال مشتریان از نوآوری و ابتکار در ارائه خدمات و محصول
۲. برداشت‌های سلیقه‌ای از قوانین و مقررات توسط مأموران محیط زیست، شهرداری، گمرک، بهداشت و ...
۳. بی‌تعهدی طرف‌های قرارداد و معامله به اجرای تعهدات و وعده‌هایشان
۴. بی‌ثباتی سیاست‌ها، قوانین و مقررات و رویه‌های اجرایی ناظر بر کسب و کار
۵. غیرقابل پیش‌بینی بودن و تغییرات قیمت مواد اولیه و محصولات
۶. رویه‌های سختگیرانه اداره ای کار و بیمه تأمین اجتماعی برای مدیریت نیروی انسانی
۷. تمایل عمومی به خرید کالاهای خارجی و بی‌ رغبتی به خرید محصولات ایرانی
۸. لید و عرضه نسبتاً آزاد کالاهای غیراستاندارد و تقلبی در بازار
۹. وجود رقابت غیرمنصفانه شرکت‌ها و مؤسسات دولتی یا شبه‌دولتی در بازار
۱۰. رویه‌های ناعادلانه ممیزی و دریافت مالیات

۱۱. دشواری تأمین مالی از بانک‌ها
۱۲. فقدان یا شفاف نبودن آمار و اطلاعات مورد نیاز برای فعالیت اقتصادی
۱۳. ضعف زیرساخت‌های حمل و نقل (جاده‌ای، ریلی، هوایی، دریایی و بندری)
۱۴. ضعف دادگاه‌ها در رسیدگی به شکایات و پیگرد موثر متجاوزان به حقوق دیگران
۱۵. وجود انحصار، امتیاز یا هر نوع رانت به یک یا تعدادی از رقبا در بازار
۱۶. ضعف نظام توزیع و مشکل در رساندن محصول به بازار
۱۷. عرضه کالاها و محصولات قاچاق در بازار ایران
۱۸. فقدان ارتباط مناسب میان عوامل تأمین مواد اولیه، تولید و عرضه یک محصول در بازار
۱۹. دخالت‌های غیرمنطقی نهادهای حاکمیتی در تعیین قیمت‌ها در بازار
۲۰. کارگریزی عمومی و ضعف فرهنگ کار در جامعه
۲۱. کمبود تقاضا در بازار
۲۲. کمبود فناوری‌های نوین و تجهیزات مورد نیاز
۲۳. کمبود نیروی کار ماهر
۲۴. محدودیت‌های دسترسی به شبکه تلفن همراه و اینترنت
۲۵. محدودیت دسترسی به آب
۲۶. محدودیت دسترسی به حامل‌های انرژی (برق، گاز، گازوئیل و...)
۲۷. فساد و سوءاستفاده افراد از مقام و موقعیت اداری در دستگاه‌های اجرایی
۲۸. موانع در فرایندهای اداری و اخذ مجوزهای کسب‌وکار در دستگاه‌های اجرایی

ب. مؤلفه‌های آماری:

محیط نهادی

نماگر ۱. محیط سیاسی (تأثیر عوامل سیاسی - امنیتی بر اداره بنگاه‌ها)

- ۱-۱. تعداد مطبوعات دارای مجوز و فعال (به ازای هر ۱۰۰ هزار نفر جمعیت)
- ۲-۱. تعداد سرقت (به ازای هر ۱۰۰ هزار نفر جمعیت)
- ۳-۱. تعداد سازمان‌های مردم‌نهاد (سمن) - (به ازای هر ۱۰۰ هزار نفر جمعیت)

نماگر ۲. محیط علمی - آموزشی (مهارت و تحصیلات نیروی انسانی)

۲.۱- دانش آموخته‌های مراکز فنی حرفه‌ای (به ازای هر ۱۰۰ هزار نفر جمعیت)

۲.۲- تعداد دانش آموخته‌های دانشگاهی (به ازای هر ۱۰۰ هزار نفر جمعیت)

۲.۳- نرخ باسوادی ۶ ساله و بالاتر

۲.۴- تعداد دانش‌آموزان به ازای هر کلاس

نماگر ۳. محیط فرهنگی (فرهنگ، رضایتمندی و فرهیختگی نیروی انسانی)

۳.۱- تعداد صندلی‌های سینما (به ازای هر ۱۰۰ هزار نفر جمعیت)

۳.۲- تعداد فرهنگ‌سراها و کتابخانه‌های عمومی (به ازای هر ۱۰۰ هزار نفر جمعیت)

۳.۳- تعداد عناوین کتاب‌های منتشر شده در استان (به ازای هر ۱۰۰ هزار نفر جمعیت)

۳.۴- تعداد خواسته‌های بازگشت به کار در هیأت‌های تشخیص دعاوی کار نسبت به کل شاغلان استان

نماگر ۴. فناوری و نوآوری

۴.۱- شاخص استانی فناوری اطلاعات

۴.۲- تعداد کاربران اینترنت (به ازای هر ۱۰۰ هزار نفر جمعیت)

۴.۳- تعداد شرکت‌های دانش‌بنیان (به ازای هر ۱۰۰ هزار نفر جمعیت)

نماگر ۵. محیط قانونی و حقوقی (حاکمیت قانون، تضمین‌های حقوق مالکیت و عملکرد دادگستری)

۵.۱- نرخ رسیدگی به پرونده‌های قضایی (درصد از ورودی)

۵.۲- امتیاز قضایی و اداری (تخصیصی گزارش‌های عملکرد استانی قوه قضائیه)

۵.۳- میانگین زمان رسیدگی به هر پرونده ورودی (روز)

۵.۴- تعداد پرونده ای مطالبه طلب (به ازای هر ۱۰۰ هزار نفر جمعیت)

نماگر ۶. ساختار و عملکرد دولت

۶.۱- تعداد کارمندان دستگاه‌های دولتی و حکومتی (به ازای هر ۱۰۰ هزار نفر جمعیت)

۶.۲- پرداخت‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای (عملکرد بودجه عمرانی)

محیط اقتصادی

نماگر ۷. محیط کلان (ثبات اقتصاد کلان، ساختارهای اشتغال)

- ۷.۱- شاخص تورم مصرف کننده
- ۷.۲- شاخص تورم تولیدکننده
- ۷.۳- نرخ مشارکت نیروی انسانی (درصد)
- ۷.۴- نرخ بیکاری (درصد)
- ۷.۵- ارزش صادرات غیرنفتی استان (به ازای هر ۱۰۰ هزار نفر جمعیت)
- ۷.۶- نرخ رشد منطقه‌ای (درصد)

نماگر ۸. محیط مالی (تأمین مالی)

- ۸.۱- سرانه مانده تسهیلات اعطایی

نماگر ۹. محیط جغرافیایی (زیرساخت‌ها، ظرفیت‌های اقلیمی و استانی)

- ۹.۱- متوسط بارندگی سالانه استان (میلی متر)
- ۹.۲- تعداد هتل‌های ۴ و ۵ ستاره
- ۹.۳- تعداد تخت بیمارستانی فعال (به ازای هر ۱۰۰ هزار نفر جمعیت)
- ۹.۴- طول راه ی بین شهری (کیلومتر به ازای هر کیلومتر مربع مساحت)
- ۹.۵- تعداد انبار و سردخانه (به نسبت مساحت استان)
- ۹.۶- مساحت مراتع خوب (به نسبت مساحت استان)
- ۹.۷- ضریب نفوذ بیمه (درصد)
- ۹.۸- فاصله مرکز استان تا بندر تجاری (آبی) و فعال بین المللی (کیلومتر)
- ۹.۹- طول راه آهن به مساحت استان (کیلومتر به ازای هر کیلومتر مربع)
- ۹.۱۰- درصد روستاهای گازرسانی شده از کل روستاهای استان
- نماگر ۱۰. ساختار تولید (انحصار، خوشه‌ها، وابستگی به مواد اولیه)
- ۱۰.۱- تعداد بهره‌برداران کشاورزی (به ازای هر ۱۰۰ هزار نفر جمعیت)
- ۱۰.۲- درصد مساحت کشت آبی از کل مساحت زیر کشت

۱۰.۳- تعداد معادن در حال بهره‌برداری (به نسبت مساحت استان)

۱۰.۴- تعداد کارگاه‌های صنعتی فعال (به نسبت مساحت استان)

۱۰.۵- سرانه مساحت پروانه‌های ساختمانی صادره در نقاط شهری

لازم به ذکر است که عناوین برخی مولفه‌های آماری با همکاری دستگاه‌های اجرایی ذیربط اصلاح و یا جایگزین شده‌اند.

طرح نمونه‌گیری

از آنجا که استخراج، انتشار داده‌ها و ارائه نتایج حاصل، در سطح متغیرها، ایتیمم شده است و برای اینکه محاسبات از مبنای دقیق آماری برخوردار باشد لذا انتخاب نمونه‌ها (فعالان اقتصادی) بر مبنای طرح نمونه‌گیری است که در ذیل به آن اشاره می‌شود.

هدف کلی:

هدف کلی از این طرح، شناخت وضعیت جاری محیط کسب‌وکار در ایران و تغییرات آن به صورت فصلی و سالانه است. این هدف از طریق موارد زیر به دست می‌آید:

۱. برآورد فصلی و سالانه شاخص ملی محیط کسب‌وکار در ایران
۲. برآورد فصلی و سالانه شاخص استانی محیط کسب‌وکار در ایران
۳. برآورد تغییرات فصلی شاخص محیط کسب‌وکار در سطح ملی و استانی
۴. برآورد ملی فصلی و سالانه شاخص ملی محیط کسب‌وکار در ایران در سطح بخش‌های عمده اقتصادی (خدمات، صنعت و کشاورزی)
۵. برآورد ملی فصلی و سالانه شاخص ملی محیط کسب‌وکار در ایران در سطح فعالیت‌های اصلی اقتصادی (ISIC⁴)

جامعه هدف

مجموعه واحدهایی که طبق تعریف شامل اعضای فعال اتاق‌های بازرگانی، صنایع و معادن و کشاورزی ایران، اصناف و تعاون هستند، جامعه هدف طرح را تشکیل می‌دهند. بنابراین اعضای غیرفعال و اعضای که عضو سه اتاق نیستند را پوشش نمی‌دهد.

جامعه آمارگیری

جامعه آمارگیری با حذف اعضای غیر فعال سه اتاق از چارچوب آماری به دست می‌آید.

واحد آماری

واحد آماری، مدیر یک واحد از سه اتاق کشور می‌باشد که در بانک اطلاعاتی سه اتاق ثبت شده است و فعال است.

زمان آماری

زمان آماری برای تکمیل سؤالات پرسشنامه، وضعیت محیط کسب و کار در فصل پاییز سال ۱۴۰۱ است.

زمان آمارگیری

زمان آمارگیری آذر ماه ۱۴۰۱ بوده است.

روش آمارگیری

به صورت نمونه‌گیری برای مؤلفه‌های پیمایشی و جمع‌آوری داده از منابع رسمی برای مؤلفه‌های آماری است.

روش جمع‌آوری اطلاعات

اطلاعات مورد نیاز این طرح به ۲ روش به دست می‌آید. برای مؤلفه‌های پیمایشی به صورت آمارگیری الکترونیکی و تکمیل پرسشنامه از طریق سامانه اینترنتی توسط واحدهای انتخاب شده در طرح نمونه‌گیری است و برای مؤلفه‌های آماری از روش جمع‌آوری داده‌ها از مراجع رسمی کشور است.

سطح ارائه برآورد

برآوردها بر اساس اهداف طرح به صورت ملی و استانی هستند.

پارامتر مورد نظر

پارامترهای مورد نظر شامل میانگین وزنی شاخص محیط کسب و کار در ایران است.

چارچوب نمونه‌گیری

چارچوب نمونه‌گیری، اعضای فعال سه اتاق هستند.

واحد نمونه‌گیری

واحد نمونه‌گیری واحدهای فعال سه اتاق هستند.

روش نمونه‌گیری

روش نمونه‌گیری، طبقه‌بندی دو مرحله‌ای شده است که واحد نمونه‌گیری مرحله‌ی اول، استان‌ها و واحد نمونه‌گیری مرحله‌ی دوم، رتبه فعالیت است.

در این طرح، علاوه بر برآورد سطوح، برآورد تغییرات نیز مورد نظر است، از این رو از روش نمونه‌گیری چرخشی استفاده می‌شود. نمونه‌گیری چرخشی با ثابت نگه‌داشتن بخشی از واحدهای نمونه بین دو فصل آمارگیری و تغییر بقیه واحدها، به بهترین نحو، امکان برآورد سطوح و تغییرات را فراهم می‌کند. انجام بهینه‌ی نمونه‌گیری چرخشی، مستلزم به‌کارگیری نمونه‌ی کلیدی^۵ است. منظور از نمونه‌ی کلیدی، نمونه‌ای است که می‌توان از آن برای تأمین نیازهای چند آمارگیری یا چند دوره از یک آمارگیری، زیرنمونه‌هایی انتخاب کرد. در آمارگیری‌های ادواری، استفاده از نمونه‌ی شاخص ضمن صرفه‌ی اقتصادی، امکان کنترل بهتر عملیات اجرایی و هم‌وشانی نمونه‌ها در دوره‌های مختلف آمارگیری را فراهم می‌کند.

چارچوب و طراحی نمونه‌ی شاخص

چارچوب نمونه‌گیری مرحله‌ی اول در این طرح، استان‌ها براساس سهم از GDP کشور است که واحدهای نمونه‌ری مرحله‌ی اول را شامل می‌شود.

چارچوب نمونه‌گیری مرحله‌ی دوم، فهرستی از نام و نشانی، رشته فعالیت و نام اتاق فعالان اقتصادی از نمونه‌ی شاخص است. روش ساخت این چارچوب، در اتاق‌ها (بازرگانی، تعاون و اصناف) متفاوت از یکدیگر است.

در اتاق بازرگانی، برای ساخت این چارچوب، پیش از اجرای طرح، فعالان اقتصادی در یک محدوده جغرافیایی مشخص، با استفاده از آمارگیری تلفنی بهنگام می‌وند. فعالان اقتصادی جدید معرفی شده در هر سال، بر اساس ثبت کارت بازرگانی جدید در ماه‌های انتهایی سال قبل، انتخاب می‌شوند. در اتاق اصناف و تعاون، چارچوب نمونه‌گیری همانند روش قبل است با این تفاوت که فرآیند بهنگام سازی آن دو سال یکبار است.

الگوی چرخش

با توجه به اهداف طرح، الگوی چرخش انتخابی برای این طرح، یک الگوی ۲-۲-۲ است، یعنی طی دوره‌ی نمونه‌ی کلیدی از هر فعال اقتصادی نمونه، حداکثر چهار بار آمارگیری به عمل می‌آید، به این ترتیب که فعال اقتصادی، دو فصل متوالی در نمونه است، سپس به طور موقت برای دو فصل متوالی از نمونه خارج می‌شود، بعد مجدداً برای دو فصل متوالی به نمونه باز می‌گردد و پس از آن تا انتهای سال‌های مربوط به دوره نمونه کلیدی از نمونه خارج می‌شود. در هر فصل، از چهار گروه چرخش که هر یک از سه گروه فعال اقتصادی (بازرگانی، تعاون و اصناف)، آمارگیری می‌شود:

۱- گروهی که برای اولین بار وارد نمونه شده است،

۲- گروهی که برای دومین بار در نمونه است،

۳- گروهی که پس از دو فصل خروج موقت، مجدداً به نمونه وارد شده است،

۴- گروهی که برای آخرین بار در نمونه است.

به این ترتیب حداکثر میزان تداخل نمونه بین دو فصل متوالی و دو فصل یکسان از دو سال متوالی، ۳۰٪ و بین دو سال متوالی، ۴۰٪ است که می‌تواند اهداف طرح را تأمین کند.

پس از ساخت گروه‌های چرخش، به هر فصل آمارگیری، بر اساس الگوی چرخش، چهار گروه چرخش منتسب می‌شود تا تمام فعالان اقتصادی متعلق به آن‌ها آمارگیری شوند. به این ترتیب در هر فصل آمارگیری به هر چهار گروه یاد شده مراجعه می‌شود.

تعیین تعداد نمونه

با هدف برآورد شاخص ملی، استانی و رسته فعالیت کل کشور در هر فصل، تعداد نمونه با استفاده از رابطه زیر محاسبه شده است:

$$n = \frac{z_{0.975}^2 (1 - r)}{\beta^2 r} \cdot (1 + N_r) \cdot Def f$$

که در آن:

β : خطای نسبی برآورد (کم تر از ۰/۸ درصد)

t : نسبت مفروض شاخص

N_r : نرخ ریزش فعالان اقتصادی نمونه است که برابر با ۰/۳۵ در نظر گرفته شده است.

$Deff$: اثر طرح (برابر ۱/۷)

پس از محاسبه‌ی اندازه‌ی نمونه در سطح ملی، اندازه‌ی نمونه‌ی مورد نیاز در هر استان، با کمک روش تخصیص بینابین و با توجه به ملاحظات اجرایی و کارشناسی، تعیین می‌شود.

روش برآورد

برای دستیابی به برآوردهای مورد نظر، ابتدا باید داده‌های مربوط به هر یک از فعالیت‌های اقتصادی نمونه و اعضای آنها وزن‌دهی شوند. وزن‌دهی در هر فصل بر اساس اعمال وزن پایه، انجام می‌گیرد. وزنی که پس از اعمال این مراحل وزن‌دهی به‌دست می‌آید، تعیین می‌کند که هر فعال اقتصادی در نمونه، نماینده‌ی چند فعال اقتصادی در جامعه است. پس از وزن‌دهی، برآورد تعداد از جمع وزن‌ها، برآورد نرخ از تقسیم برآوردهای تعداد و برآورد تغییرات بین دو دوره‌ی زمانی از اختلاف برآوردهای دو دوره به دست می‌آید. برآوردهای سلاسه‌ای به‌خوبی وزن‌دهی در گستره $\frac{1}{4}$ به طور مشابه، محاسبه می‌شود.

در جدول ۱، حروف و اعداد به ترتیب نماد گروه چرخش و نوبت آمارگیری از گروه چرخش است و ساختار تداخل نمونه به صورت:

تداخل دو فصل متوالی برابر با ۳۰٪ و تداخل دو فصل یکسان در دو سال متوالی برابر با ۳۰٪ و تداخل دو سال متوالی برابر با ۴۰٪ است.

میزان مشارکت و تعداد نمونه موثر

میزان مشارکت نمونه تخب نسبت به کل نمونه‌های در نظر گرفته شده برای هر استان در جدول ۳ قابل مشاهده است. نرخ پاسخگویی در اجرای طرح پایش ملی محیط کسب‌وکار نیز محاسبه شده است. لازم به ذکر است بر اساس جدول ۲، این تعداد نمونه با احتساب نرخ ریزش (عدم همکاری، عدم پاسخگویی، تغییر فعالیت و ..) ۳۵ درصد در نظر گرفته شده است و تعداد نمونه موثر برای تعمیم نتایج بر اساس اهداف طرح حدود ۴۸۹۶ نمونه است.

لذا ضمن تاکید بر قابل اطمینان بودن نتایج ملی برآوردهای ارائه شده، نتایج استانی طرح با احتیاط بیشتری باید مورد استفاده و استناد کاربران قرار گیرد.

جدول ۱- الگوی چرخش

سال ۱۳۹۸				سال ۱۳۹۹				سال ۱۴۰۰				سال ۱۴۰۱				
چهار	تابستان	پاییز	زمستان	چهار	تابستان	پاییز	زمستان	چهار	تابستان	پاییز	زمستان	چهار	تابستان	پاییز	زمستان	
E4	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	E
F3	F4	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	F
G	G3	G4	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	G
H	-	H3	H4	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	H
I	I2	-	I3	I4	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	I
J	J1	J2	-	J3	J4	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	J
K	K1	K2	-	-	K3	K4	-	-	-	-	-	-	-	-	-	K
L	-	L1	L2	-	-	L3	L4	-	-	-	-	-	-	-	-	L
M	-	-	M1	M2	-	-	M3	M4	-	-	-	-	-	-	-	M
N	-	-	-	N1	N2	-	-	N3	N4	-	-	-	-	-	-	N
O	-	-	-	-	O1	O2	-	-	O3	O4	-	-	-	-	-	O
P	-	-	-	-	-	P1	P2	-	-	P3	P4	-	-	-	-	P
Q	-	-	-	-	-	-	Q1	Q2	-	-	Q3	Q4	-	-	-	Q
R	-	-	-	-	-	-	-	R1	R2	-	-	R3	R4	-	-	R
S	-	-	-	-	-	-	-	-	S1	S2	-	-	S3	S4	-	S
T	-	-	-	-	-	-	-	-	-	T1	T2	-	-	T3	T4	T
U	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	U1	U2	-	-	U3	U
V	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	V1	V2	-	-	V

جدول ۲- تعداد واحدهای نمونه طرح به تفکیک استان

استان	تعداد واحدهای نمونه	استان	تعداد واحدهای نمونه
آذربایجان شرقی	۲۲۳	فارس	۱۸۸
آذربایجان غربی	۱۲۷	قزوین	۹۳
اردبیل	۶۵	قم	۹۱
اصفهان	۳۹۵	کردستان	۸۶
البرز	۲۰۱	کرمان	۱۹۸
ایلام	۵۸	کرمانشاه	۷۹
بوشهر	۱۴۱	کهگیلویه و بویراحمد	۴۵
تهران	۹۵۱	گلستان	۷۹
چهارمحال و بختیاری	۶۴	گیلان	۱۰۷
خراسان جنوبی	۷۶	لرستان	۱۰۹
خراسان رضوی	۳۷۴	مازندران	۱۶۲
خراسان شمالی	۶۳	مرکزی	۱۰۵
خوزستان	۲۷۵	هرمزگان	۱۰۷
زنجان	۸۱	همدان	۸۳
سمنان	۷۳	یزد	۱۱۸
سیستان و بلوچستان	۷۹	کل	۴۸۹۶

جدول ۳- میزان مشارکت پاسخگویان در طرح به تفکیک استان

استان	نرخ پاسخگویی (درصد)						
	سال ۹۶	سال ۹۷	سال ۹۸	سال ۹۹	سال ۱۴۰۰	پاییز ۱۴۰۰	تابستان ۱۴۰۱
آذربایجان شرقی	۴۵	۶۳	۵۶	۵۸	۶۰	۷۷	۶۳
آذربایجان غربی	۶۲	۷۲	۶۷	۷۰	۷۳	۹۰	۷۱
اردبیل	۵۷	۵۸	۷۰	۷۴	۶۸	۶۵	۵۲
اصفهان	۷۴	۸۴	۵۳	۸۲	۹۱	۹۶	۶۸
البرز	۶۸	۶۸	۶۴	۵۲	۶۵	۷۳	۹۳
ایلام	۴۱	۵۹	۵۰	۵۹	۵۰	۴۳	۵۷
بوشهر	۳۳	۶۳	۵۲	۴۳	۵۷	۶۶	۳۹
تهران	۴۳	۶۳	۴۹	۴۵	۳۶	۲۹	۳۵
چهارمحال و بختیاری	۳۹	۷۳	۶۱	۷۶	۵۹	۵۵	۴۳
خراسان جنوبی	۶۹	۶۹	۶۴	۶۲	۶۵	۵۷	۶۵
خراسان رضوی	۵۸	۶۳	۴۷	۴۶	۵۰	۴۱	۳۳
خراسان شمالی	۶۶	۶۲	۶۴	۵۹	۵۴	۵۷	۴۶
خوزستان	۶۲	۶۳	۴۴	۴۷	۴۵	۴۵	۳۴
زنجان	۵۹	۷۴	۷۲	۷۳	۷۲	۸۲	۵۹
سمنان	۶۶	۷۴	۶۷	۷۳	۷۹	۸۲	۷۳
سیستان و بلوچستان	۴۹	۵۵	۴۱	۵۰	۴۹	۶۱	۶۵
فارس	۶۲	۶۸	۵۹	۵۵	۵۷	۶۱	۵۲
قزوین	۶۱	۵۷	۴۶	۵۴	۵۸	۶۹	۸۱
قم	۶۴	۵۸	۵۳	۴۹	۷۸	۹۰	۷۱
کردستان	۶۲	۷۴	۶۸	۶۸	۷۰	۷۶	۵۵
کرمان	۵۰	۵۶	۵۵	۵۱	۶۴	۶۵	۴۵
کرمانشاه	۸۱	۶۴	۷۲	۶۷	۶۸	۹۷	۷۱
کهگیلویه و بویراحمد	۴۲	۶۷	۶۶	۵۳	۵۰	۴۷	۶۲
گلستان	۴۷	۵۵	۶۲	۵۹	۵۵	۷۰	۴۸
گیلان	۵۰	۶۷	۵۰	۶۰	۵۲	۶۳	۶۴
لرستان	۵۲	۶۴	۵۶	۶۴	۵۴	۵۸	۴۴
مازندران	۴۶	۶۵	۶۲	۵۷	۷۵	۸۹	۶۱
مرکزی	۶۳	۷۰	۶۳	۷۸	۷۹	۷۵	۷۳
هرمزگان	۵۲	۶۲	۴۵	۵۱	۴۸	۳۹	۵۱
همدان	۶۵	۷۲	۵۳	۵۱	۵۲	۵۹	۶۵
یزد	۷۵	۵۸	۵۵	۵۹	۶۰	۵۵	۶۴
کل	۵۵	۶۶	۵۴	۵۶	۵۸	۶۰	۵۳

محاسبه شاخص کل محیط کسب و کار

پس از استخراج داده‌های پیمایشی، ابتدا برای هر مؤلفه، میانگین ارزیابی اعضای اتاق‌های هر استان در هر بخش q_{ij} محاسبه می‌شود. در فرمول زیر q_{ijk} مشارکت‌کننده‌ها (n) هر استان (i) در هر بخش (j) است و اندیس k نشان‌دهنده رای دهنده مورد نظر (اعضای اتاق‌های سه‌گانه) است.

$$q_{ij} = \frac{\sum_{k=1}^n q_{ijk}}{n_{ij}}$$

وزن نمونه‌گیری بر اساس استان، رشته فعالیت و اتاق تعیین می‌شود و در محاسبه میانگین q_{ij} لحاظ می‌شود. برای محاسبه شاخص کل از ترکیب وزنی جزء داده‌های آماری (Hard Data) با نسبت ۲۰٪ و جزء مولفه‌های پیمایشی (Survey Data) با نسبت ۸۰٪ استفاده می‌شود.

نرمال‌سازی و ترکیب داده‌های آماری (Hard Data)

به منظور نرمال کردن داده‌های آماری، ابتدا داده‌های آماری خام را که از مراکز آماری مختلف به تفکیک استان‌ها جمع‌آوری شده است، با تقسیم بر جمعیت استان به صورت نسبی و قابل مقایسه تبدیل می‌شود. سپس بر اساس روش فاصله از مرز که در اغلب مطالعات بین‌المللی مانند شاخص سهولت انجام کسب و کار نک جهانی یا شاخص توسعه انسانی سازمان ملل متحد بکار می‌رود- داده‌های آماری نسبی به داده‌های نرمال شده تبدیل می‌شود.

در روش فاصله از مرز، نمره فاصله از مرز، کاف بین عملکرد یک استان از معیار بهترین عملکرد در میان استان‌ها و در طی زمان به دست می‌آید. محاسبه نمره فاصله از مرز برای هر استان دو گام اصلی دارد.

اوین گام نرمال کردن داده‌های جمع‌آوری شده از هر یک از مولفه‌های دارای بار مثبت مانند نرخ باسوادی در هر استان که با استفاده از یک تبدیل خطی با فرمول زیر با توجه به مقیاس مورد نظر (۱ بهترین عملکرد و ۱۰ بدترین عملکرد) انجام می‌شود:

$$P_{norm} = \left(9 \times \frac{w - P}{w - f} \right) + 1$$

که در فرمول بالا w بزرگترین و f کوچکترین نمره مولفه در میان همه استان‌ها در کل طول دوره محاسبه شاخص است و P نمره نرمال نشده استان و P_{norm} داده نرمال شده یا نمره فاصله از مرز برای هر یک از اجزاء مولفه‌های شاخص است.

برای هر یک از مولفه‌های دارای بار منفی مانند تعداد نسبی سرقت‌ها در هر استان با استفاده از تبدیل خطی با فرمول زیر با توجه به مقیاس مورد نظر (۱ بهترین عملکرد و ۱۰ بدترین عملکرد) انجام می‌شود:

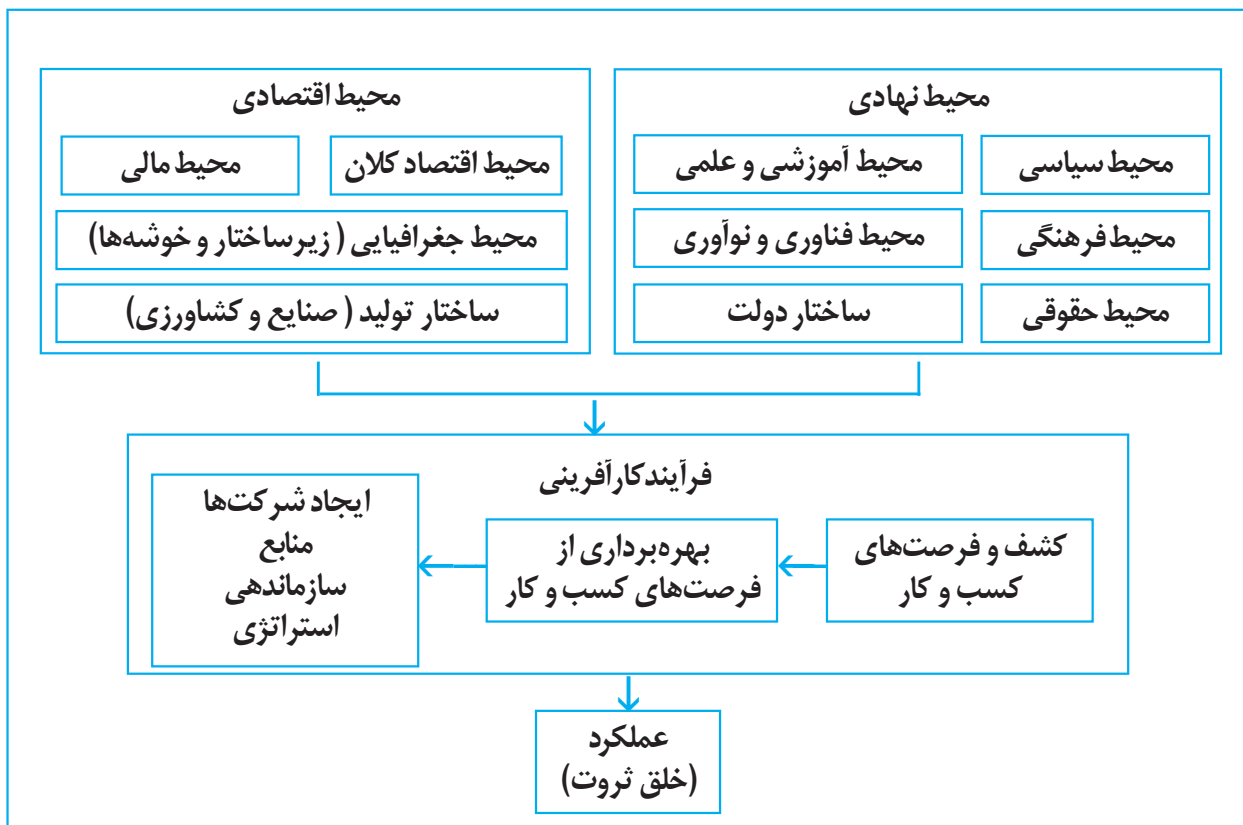
$$P_{norm} = \left((-9) \times \frac{w - P}{w - f} \right) + 10$$

دومین گام، محاسبه میانگین ساده هر یک از نمره‌های فاصله از مرز برای هر یک از بخش داده‌های آماری نماگرها است.

آشنایی با نظریه عمومی کار آفرینی شین

بر اساس نظریه عمومی کار آفرینی شین، می‌توان دو مجموعه عوامل محیطی معین را به محیط اقتصادی و محیط نهادی تفکیک کرد. عوامل محیط اقتصادی شامل محیط اقتصاد کلان، محیط مالی، ساختار تولید و محیط جغرافیایی و عوامل محیط نهادی شامل محیط سیاسی، محیط حقوقی، محیط فرهنگی و محیط آموزشی و علمی، محیط فناوری و نوآوری و ساختار دولت می‌شود. این دو مجموعه عوامل بر کسب و کارهای موجود و بر فرآیند کار آفرینی که در واقع نقطه آغازین کسب و کار است، اثر می‌گذارند. هر چه محیط کسب و کار (محیط نهادی و اقتصادی) شرایط بهتری داشته باشد، بهره‌برداری از فرصت‌های کار آفرینی بیشتر است و هر چه بهره‌برداری از فرصت‌های کار آفرینی در جامعه‌ای بیشتر باشد، عملکرد اقتصاد آن کشور و خلق ارزش و ثروت در آن جامعه بیشتر می‌شود.

شکل ۱. مدل مفهومی بسط یافته محیط کسب و کار بر اساس نظریه عمومی کار آفرینی شین

بخش دوم: جداول آماری، نمودارها و تحلیل آماری

شاخص کل محیط کسب و کار

جدول ۴ - شاخص کل محیط کسب و کار

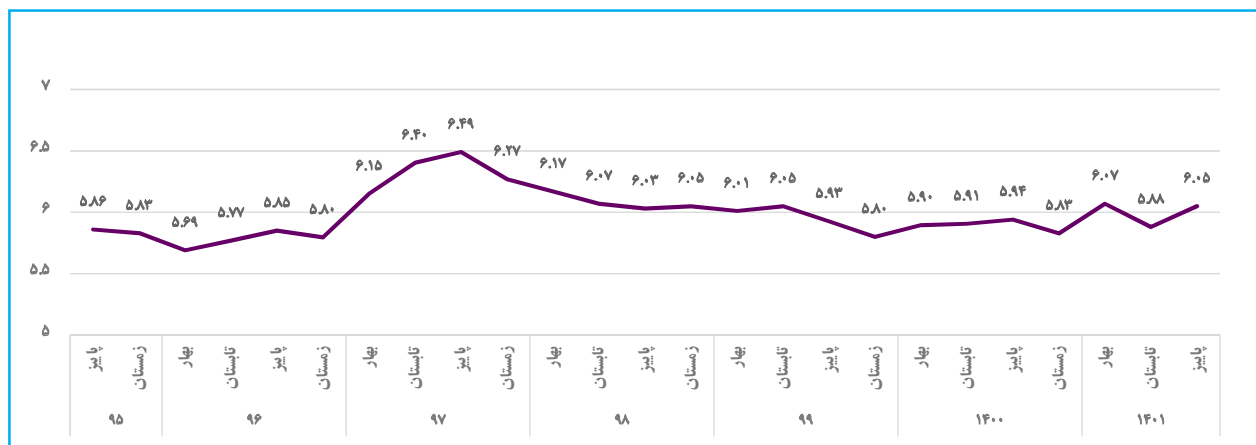
درصد تغییرات فصل پاییز نسبت به *		پاییز ۱۴۰۱	تابستان ۱۴۰۱	پاییز ۱۴۰۰	سال ۱۴۰۰	سال ۹۹	سال ۹۸	سال ۹۷	سال ۹۶
فصل گذشته	فصل مشابه سال گذشته								
۲/۸۹	۱/۷۸	۶/۰۵	۵/۸۸	۵/۹۴	۵/۸۹	۵/۹۵	۶/۰۸	۶/۳۳	۵/۷۸

*: مثبت بودن درصد تغییرات به معنای بدتر شدن وضعیت نسبت به فصل گذشته است.

نتایج پایش ملی محیط کسب و کار ایران در پاییز ۱۴۰۱ عدد (۶/۰۵ نمره بدترین ارزیابی ۱۰ است) را به عنوان شاخص کل به دست می دهد که نامساعدتر از وضعیت این شاخص در ارزیابی فصل گذشته (تابستان ۱۴۰۱ با میانگین ۵/۸۸) است.

این ارزیابی بیانگر آن است که از نظر فعالان اقتصادی مشارکت کننده در این پایش، وضعیت برخی مؤلفه های مؤثر بر محیط کسب و کار ایران در پاییز ۱۴۰۱ نامساعدتر شده است. عدد شاخص در پاییز ۱۴۰۱ نسبت به فصل مشابه سال قبل (۱/۷۸٪) نامساعدتر شده است. لازم به ذکر است که این شاخص از طریق ادغام اطلاعات حاصل از مولفه های پیمایشی (۲۸ مؤلفه) و داده های مؤلفه های آماری (۴۲ مؤلفه) به نسبت ۸۰ و ۲۰ محاسبه شده است.

نمودار ۱ - روند شاخص کل محیط کسب و کار

شاخص بخشی محیط کسب و کار

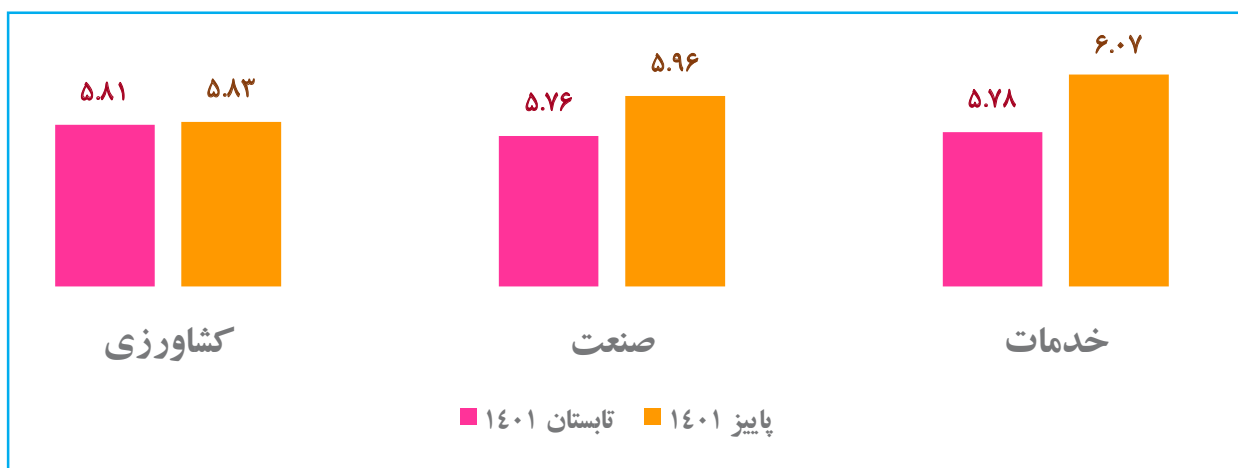
جدول ۵- شاخص محیط کسب و کار بر حسب بخش های عمده اقتصادی

بخش	پاییز ۱۴۰۰	تابستان ۱۴۰۱	پاییز ۱۴۰۱	درصد تغییرات فصل پاییز نسبت به*	
				فصل گذشته	فصل مشابه سال گذشته
کشاورزی	۵/۷۲	۵/۸۱	۵/۸۳	۰/۲۷	۱/۹۶
صنعت	۵/۸۱	۵/۷۶	۵/۹۶	۳/۴۶	۲/۵۲
خدمات	۵/۸۹	۵/۷۸	۶/۰۷	۵/۰۵	۳/۱۰

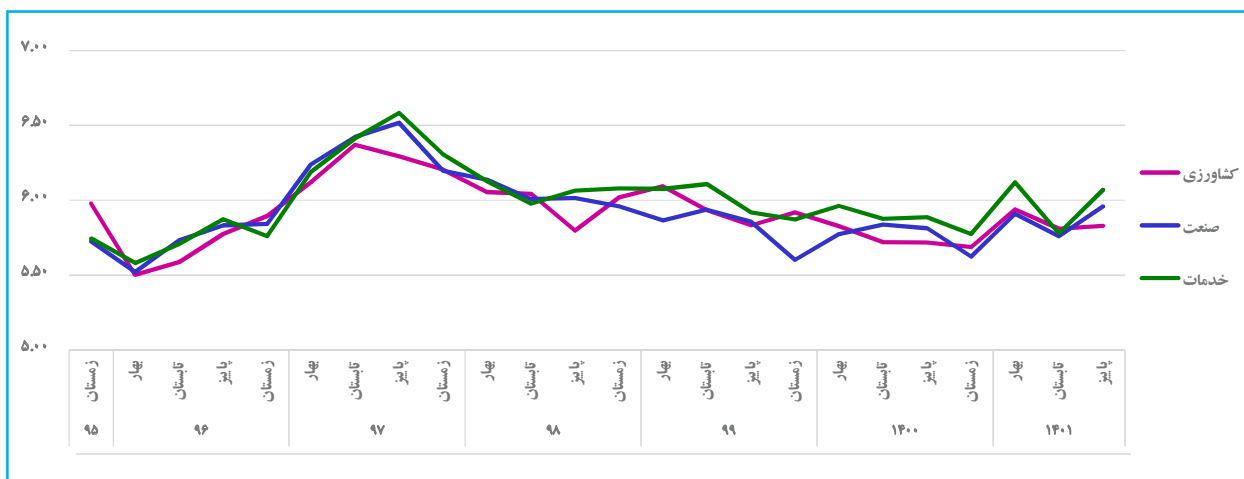
*: منفی بودن درصد تغییرات به معنای بهتر شدن وضعیت نسبت به دوره گذشته است.

با توجه به تقسیم رشته فعالیت ها در سه بخش عمده کشاورزی، صنعت و خدمات، فعالان اقتصادی سراسر کشور در پاییز ۱۴۰۱، وضعیت محیط کسب و کار بخش کشاورزی و بخش خدمات را به ترتیب، مساعدترین و نامساعدترین محیط کسب و کار ارزیابی نموده اند.

نمودار ۲- شاخص بخشی محیط کسب و کار

نمودار ۳- شاخص بخشی محیط کسب و کار

جدول ۶ - شاخص محیط کسب و کار به تفکیک مؤلفه‌های پیمایشی و سه بخش عمده اقتصادی - پاییز ۱۴۰۱

عنوان مؤلفه (موانع کسب و کار)	کل			کشاورزی			صنعت			خدمات		
	تابستان ۱۴۰۱	پاییز ۱۴۰۱	درصد تغییرات	تابستان ۱۴۰۱	پاییز ۱۴۰۱	درصد تغییرات	تابستان ۱۴۰۱	پاییز ۱۴۰۱	درصد تغییرات	تابستان ۱۴۰۱	پاییز ۱۴۰۱	درصد تغییرات
نحوه استقبال مشتریان از نوآوری و ابتکار در ارائه خدمات و محصول	۴/۰۲	۳/۹۹	-۰/۸۴	۴/۲۷	۳/۸۲	-۱۰/۵۵	۴/۱۱	۳/۸۵	-۶/۲۹	۵/۷۸	۳/۴۶	-۵/۰۵
برداشت‌های سلیقه‌ای از قوانین و مقررات توسط مأموران محیط زیست، شهرداری، گمرک، بهداشت و ...	۶/۲۹	۶/۲۱	-۱/۳۴	۶/۵۴	۶/۳۴	-۳/۱۲	۶/۵۵	۶/۴۵	-۱/۵۱	۶/۰۳	۶/۰۴	-۰/۲۰
بی‌تعهدی طرف‌های قرارداد و معامله به اجرای تعهدات و وعده‌هایشان	۵/۴۰	۵/۴۱	۰/۲۶	۵/۴۴	۵/۴۵	۰/۲۲	۵/۵۴	۵/۵۱	-۰/۵۹	۵/۲۶	۵/۳۵	۱/۷۸
بی‌ثباتی سیاست‌ها، قوانین و مقررات و رویه‌های اجرایی ناظر بر کسب و کار	۷/۴۱	۷/۳۷	-۰/۵۹	۷/۶۴	۷/۳۵	-۳/۸۱	۷/۶۱	۷/۵۹	-۰/۲۵	۷/۲۰	۷/۲۲	-۰/۲۴
غیرقابل پیش‌بینی بودن و تغییرات قیمت مواد اولیه و محصولات	۸/۲۰	۸/۳۸	۲/۲۰	۸/۳۶	۸/۵۶	۲/۴۴	۸/۲۶	۸/۴۷	۲/۵۳	۸/۱۲	۸/۳۰	۲/۲۴
رویه‌های سختگیرانه اداره‌های کار و بیمه تأمین اجتماعی برای مدیریت نیروی انسانی	۶/۱۲	۶/۳۵	۳/۷۵	۶/۰۰	۵/۹۷	-۰/۵۰	۶/۲۰	۶/۳۷	۲/۷۰	۶/۰۵	۶/۳۷	۵/۲۴
تمایل عمومی به خرید کالاهای خارجی و بی‌ رغبتی به خرید محصولات ایرانی	۵/۱۰	۵/۱۶	۱/۱۴	۵/۳۵	۵/۰۸	-۵/۰۹	۵/۰۴	۵/۰۰	-۰/۸۵	۵/۱۳	۵/۲۷	۲/۷۶
لید و عرضه نسبتاً آزاد کالاهای غیراستاندارد و تقلبی در بازار	۶/۳۶	۶/۴۱	۰/۸۸	۵/۹۴	۶/۵۲	۹/۷۹	۶/۳۱	۶/۲۷	-۰/۵۷	۶/۴۵	۶/۴۹	۰/۶۳
وجود رقابت غ رمنصفانه شرکت‌ها و مؤسسات دولتی یا شبه‌دولتی در بازار	۶/۱۳	۶/۲۵	۱/۹۴	۵/۸۲	۶/۱۸	۶/۱۶	۵/۹۳	۶/۱۲	۳/۲۹	۶/۳۵	۶/۳۴	-۰/۱۰
رویه‌های ناعادلانه ممیزی و دریافت مالیات	۶/۵۶	۶/۷۱	۲/۳۶	۶/۵۱	۶/۴۲	-۱/۴۰	۶/۳۹	۶/۴۷	۱/۲۷	۶/۷۱	۶/۸۹	۲/۶۸
دشواری تأمین مالی از بانک‌ها	۷/۲۳	۷/۴۸	۳/۴۳	۷/۴۵	۷/۴۹	۰/۵۲	۷/۱۶	۷/۳۹	۳/۲۴	۷/۲۷	۷/۵۳	۳/۶۴
فقدان یا شفاف نبودن آمار و اطلاعات مورد نیاز برای االیت اقتصادی	۶/۰۱	۶/۰۳	۰/۲۸	۵/۷۳	۵/۷۰	-۰/۵۹	۵/۹۲	۵/۸۷	-۰/۸۶	۶/۱۳	۶/۱۶	۰/۵۲
ضعف زیرساخت‌های حمل و نقل (جاده‌ای، ریلی، هوایی، دریایی و بندری)	۵/۲۷	۵/۴۶	۳/۶۱	۵/۳۵	۵/۱۵	-۳/۸۱	۵/۲۳	۵/۲۲	-۰/۱۹	۵/۲۹	۵/۶۴	۶/۵۲
ضعف دادگاه‌ها در رسیدگی به شکایات و پیگرد موثر متجاوزان به حقوق دیگران	۶/۱۲	۶/۳۳	۳/۴۲	۵/۷۰	۶/۸۵	۲۰/۱۲	۶/۰۸	۶/۲۲	۲/۲۳	۶/۲۰	۶/۳۵	۲/۳۴
وجود انحصار، امتیاز یا هر نوع رانت به یک یا تعدادی از رقبا در بازار	۶/۲۱	۶/۳۷	۲/۵۶	۶/۲۸	۶/۳۶	۱/۳۲	۶/۰۶	۶/۲۴	۳/۰۴	۶/۳۴	۶/۴۵	۱/۷۶
ضعف نظام توزیع و مشکل در رساندن محصول به بازار	۵/۰۳	۵/۲۸	۵/۰۴	۵/۲۷	۵/۱۴	-۲/۴۳	۴/۸۶	۵/۰۲	۳/۳۳	۵/۱۵	۵/۴۶	۶/۰۸
عرضه کالاهای و محصولات قاچاق در بازار ایران	۵/۸۷	۶/۰۷	۳/۴۵	۵/۹۱	۵/۴۹	-۷/۱۱	۵/۶۵	۵/۸۴	۳/۳۷	۶/۰۵	۶/۲۵	۳/۳۰
فقدان ارتباط مناسب میان عوامل تأمین مواد اولیه، تولید و عرضه یک محصول در بازار	۵/۵۷	۵/۶۰	۰/۵۴	۵/۷۴	۵/۶۷	-۱/۱۵	۵/۵۲	۵/۴۹	-۰/۵۹	۵/۶۰	۵/۶۷	۱/۲۳
دخالت‌های غ رمنطقی نهادهای حاکمیتی در تعیین قیمت‌ها در بازار	۶/۳۷	۶/۵۶	۲/۹۸	۶/۹۴	۶/۶۵	-۴/۱۹	۶/۲۷	۶/۳۲	۰/۸۰	۶/۳۸	۶/۷۰	۴/۹۴
کارگریزی عمومی و ضعف فرهنگ کار در جامعه	۶/۰۱	۵/۹۴	-۱/۳۵	۶/۱۵	۵/۶۹	-۷/۴۸	۵/۹۹	۶/۰۱	۰/۳۱	۶/۰۱	۵/۹۲	-۱/۵۷
کمبود تقاضا در بازار	۵/۲۵	۵/۵۷	۶/۱۰	۵/۴۰	۵/۴۲	۰/۴۰	۵/۰۶	۵/۳۲	۵/۱۹	۵/۴۰	۵/۷۳	۶/۲۰
کمبود فناوری‌های نوین و تجهیزات مورد نیاز	۵/۶۶	۵/۸۸	۳/۸۳	۵/۶۵	۵/۵۳	-۲/۰۵	۵/۶۴	۵/۷۷	۲/۲۵	۵/۶۸	۵/۹۸	۵/۲۱
کمبود نیروی کار ماهر	۵/۷۲	۵/۸۴	۲/۰۸	۵/۴۷	۴/۸۶	-۱۱/۱۹	۵/۹۸	۶/۰۴	۱/۰۲	۵/۵۱	۵/۷۹	۵/۱۱
محدودیت‌های دسترسی به شبکه تلفن همراه و اینترنت	۴/۳۹	۶/۲۰	۴۱/۰۶	۴/۵۱	۵/۴۸	۲۱/۵۹	۴/۱۸	۵/۹۵	۴۲/۳۶	۴/۵۶	۶/۴۱	۴۰/۵۱
محدودیت دسترسی به آب	۳/۶۴	۳/۷۵	۳/۰۱	۴/۳۸	۴/۰۷	-۷/۰۶	۳/۷۶	۳/۸۶	۲/۷۷	۳/۴۴	۳/۶۵	۶/۲۴
محدودیت دسترسی به حامل‌های انرژی (برق، گاز، گازوئیل و...)	۳/۸۱	۳/۸۵	۱/۱۵	۴/۱۶	۳/۹۰	-۶/۲۲	۴/۰۱	۳/۹۴	-۱/۸۲	۳/۵۷	۳/۷۹	۶/۲۹
فساد و سوءاستفاده افراد از مقام و موقعیت اداری در دستگاه‌های اجرایی	۶/۵۲	۶/۷۵	۳/۴۶	۶/۱۱	۶/۴۴	۵/۳۷	۶/۵۰	۶/۶۶	۲/۳۸	۶/۵۹	۶/۸۳	۳/۶۴
موانع در فرایندهای اداری و اخذ مجوزهای کسب و کار در دستگاه‌های اجرایی	۶/۶۰	۶/۶۰	۰/۰۸	۶/۹۵	۶/۷۱	-۳/۴۶	۶/۶۶	۶/۷۰	۰/۶۴	۶/۵۰	۶/۵۳	۰/۴۵

* مثبت بودن درصد تغییرات به معنای بدتر شدن وضعیت نسبت به فصل گذشته است.

با بررسی اطلاعات جدول ۶ مشاهده می شود که، در بخش های صنعت، خدمات و کشاورزی غیرقابل پیش بینی بودن و تغییرات قیمت مواد اولیه و محصولات نامساعدترین و در بخش کشاورزی و صنعت نحوه استقبال مشتریان از نوآوری و ابتکار در ارائه خدمات و محصول و در بخش خدمات محدودیت دسترسی به آب مساعدترین مؤلفه (مانع) در ۲۸ مؤلفه پیمایشی پرسش شده از فعالان اقتصادی مشارکت کننده در طرح ارزیابی شده اند.

علاوه بر این، مهمترین موانع کسب و کار بیان شده توسط فعالان اقتصادی هریک از سه بخش عمده اقتصادی در قالب جدول ۷ نشان داده شده است.

جدول ۷ - مهم ترین موانع کسب و کار بیان شده توسط فعالان اقتصادی به تفکیک بخش های عمده اقتصادی

الویت	مجموعه	۱	۲	۳	۴	۵
		غیرقابل پیش بینی بودن و تغییرات قیمت مواد اولیه و محصولات	بی ثباتی سیاست ها، قوانین و مقررات و رویه های اجرایی ناظر بر کسب و کار	دشواری تأمین مالی از بانک ها	موانع در فرایندهای اداری و اخذ مجوزهای کسب و کار در دستگاه های اجرایی	رویه های ناعادلانه ممیزی و دریافت مالیات
کل	تابستان ۱۴۰۱	غیرقابل پیش بینی بودن و تغییرات قیمت مواد اولیه و محصولات	بی ثباتی سیاست ها، قوانین و مقررات و رویه های اجرایی ناظر بر کسب و کار	دشواری تأمین مالی از بانک ها	موانع در فرایندهای اداری و اخذ مجوزهای کسب و کار در دستگاه های اجرایی	رویه های ناعادلانه ممیزی و دریافت مالیات
	پاییز ۱۴۰۱	غیرقابل پیش بینی بودن و تغییرات قیمت مواد اولیه و محصولات	دشواری تأمین مالی از بانک ها	بی ثباتی سیاست ها، قوانین و مقررات و رویه های اجرایی ناظر بر کسب و کار	فساد و سوءاستفاده افراد از مقام و موقعیت اداری در دستگاه های اجرایی	رویه های ناعادلانه ممیزی و دریافت مالیات
کشاورزی	تابستان ۱۴۰۱	غیرقابل پیش بینی بودن و تغییرات قیمت مواد اولیه و محصولات	بی ثباتی سیاست ها، قوانین و مقررات و رویه های اجرایی ناظر بر کسب و کار	دشواری تأمین مالی از بانک ها	موانع در فرایندهای اداری و اخذ مجوزهای کسب و کار در دستگاه های اجرایی	دخالت های غیرمنطقی نهادهای حاکمیتی در تعیین قیمت ها در بازار
	پاییز ۱۴۰۱	غیرقابل پیش بینی بودن و تغییرات قیمت مواد اولیه و محصولات	دشواری تأمین مالی از بانک ها	بی ثباتی سیاست ها، قوانین و مقررات و رویه های اجرایی ناظر بر کسب و کار	ضعف دادگاه ها در رسیدگی به شکایات و پیگرد موثر متجاوزان به حقوق دیگران	موانع در فرایندهای اداری و اخذ مجوزهای کسب و کار در دستگاه های اجرایی
صنعت	تابستان ۱۴۰۱	غیرقابل پیش بینی بودن و تغییرات قیمت مواد اولیه و محصولات	بی ثباتی سیاست ها، قوانین و مقررات و رویه های اجرایی ناظر بر کسب و کار	دشواری تأمین مالی از بانک ها	موانع در فرایندهای اداری و اخذ مجوزهای کسب و کار در دستگاه های اجرایی	برداشت های سلیقه ای از قوانین و مقررات توسط مأموران محیط زیست، بهداشتی، گمرک، بهداشت و ...
	پاییز ۱۴۰۱	غیرقابل پیش بینی بودن و تغییرات قیمت مواد اولیه و محصولات	بی ثباتی سیاست ها، قوانین و مقررات و رویه های اجرایی ناظر بر کسب و کار	دشواری تأمین مالی از بانک ها	موانع در فرایندهای اداری و اخذ مجوزهای کسب و کار در دستگاه های اجرایی	فساد و سوءاستفاده افراد از مقام و موقعیت اداری در دستگاه های اجرایی
خدمات	تابستان ۱۴۰۱	غیرقابل پیش بینی بودن و تغییرات قیمت مواد اولیه و محصولات	دشواری تأمین مالی از بانک ها	بی ثباتی سیاست ها، قوانین و مقررات و رویه های اجرایی ناظر بر کسب و کار	رویه های ناعادلانه ممیزی و دریافت مالیات	فساد و سوءاستفاده افراد از مقام و موقعیت اداری در دستگاه های اجرایی
	پاییز ۱۴۰۱	غیرقابل پیش بینی بودن و تغییرات قیمت مواد اولیه و محصولات	دشواری تأمین مالی از بانک ها	بی ثباتی سیاست ها، قوانین و مقررات و رویه های اجرایی ناظر بر کسب و کار	رویه های ناعادلانه ممیزی و دریافت مالیات	فساد و سوءاستفاده افراد از مقام و موقعیت اداری در دستگاه های اجرایی

همان طور که در جدول ۷ مشاهده می شود در بخش صنعت مؤلفه غیرقابل پیش بینی بودن و تغییرات قیمت مواد اولیه و محصولات، بی ثباتی سیاست ها، قوانین و مقررات و رویه های اجرایی ناظر بر کسب و کار دشواری تأمین مالی از بانک ها و در بخش های خدمات و کشاورزی مؤلفه های غیرقابل پیش بینی بودن و تغییرات قیمت مواد اولیه و محصولات، دشواری تأمین مالی از بانک ها بی ثباتی سیاست ها، قوانین و مقررات و رویه های اجرایی ناظر بر کسب و کار مهم ترین مشکلات کسب و کار توسط فعالان اقتصادی بیان شده اند.

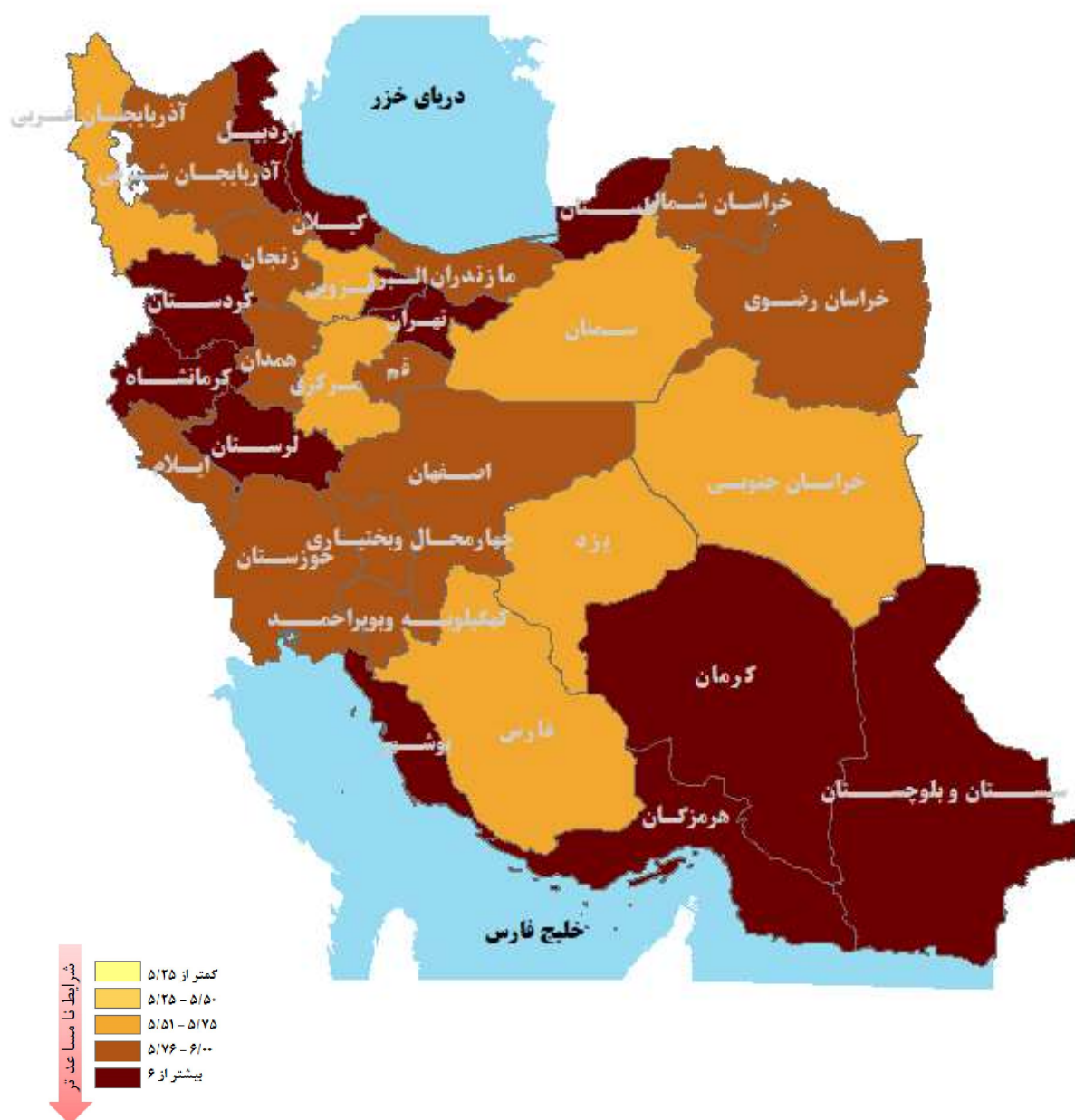
شاخص استانی محیط کسب و کار

جدول ۸ - شاخص استانی محیط کسب و کار

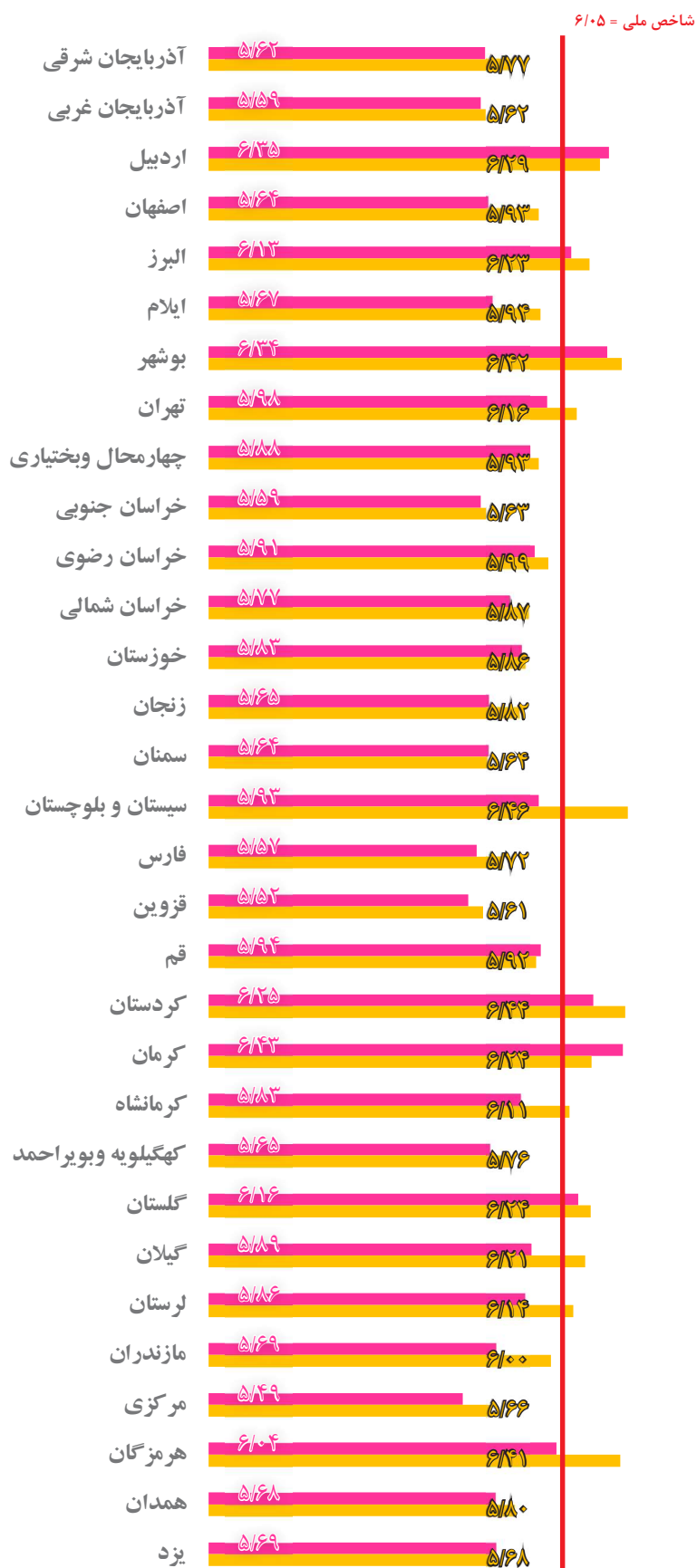
استان	سال ۹۶	سال ۹۷	سال ۹۸	سال ۹۹	سال ۱۴۰۰	پاییز ۱۴۰۰	تابستان ۱۴۰۱	پاییز ۱۴۰۱	درصد تغییرات فصل پاییز نسبت به *	
									فصل گذشته	فصل مشابه سال گذشته
آذربایجان شرقی	۵/۹۳	۶/۰۸	۶/۰۱	۵/۵۴	۵/۶۶	۵/۷۵	۵/۶۲	۵/۷۷	۲/۶۷	۰/۳۹
آذربایجان غربی	۵/۸۰	۵/۹۵	۵/۳۰	۵/۳۳	۵/۴۰	۵/۳۲	۵/۵۹	۵/۶۲	۰/۵۲	۵/۷۷
اردبیل	۵/۸۹	۶/۲۵	۵/۹۳	۶/۰۳	۶/۰۹	۶/۰۴	۶/۳۵	۶/۲۹	-۰/۸۴	۴/۱۳
اصفهان	۵/۹۲	۶/۴۷	۶/۱۷	۶/۰۵	۵/۷۷	۵/۹۸	۵/۶۴	۵/۹۳	۵/۱۸	-۰/۸۲
البرز	۵/۷۲	۶/۴۷	۶/۲۴	۶/۰۰	۵/۹۴	۶/۰۶	۶/۱۳	۶/۲۳	۱/۷۳	۲/۹۰
ایلام	۵/۹۸	۶/۴۶	۶/۰۴	۵/۸۳	۵/۷۳	۵/۷۳	۵/۶۷	۵/۹۴	۴/۹۰	۳/۷۳
بوشهر	۵/۶۸	۶/۳۹	۶/۱۸	۶/۰۴	۶/۰۳	۶/۰۰	۶/۳۴	۶/۴۲	۱/۳۶	۷/۰۲
تهران	۵/۷۲	۶/۴۱	۶/۱۹	۶/۱۵	۶/۲۴	۶/۲۹	۵/۹۸	۶/۱۶	۲/۹۲	-۲/۰۸
چهارمحال و بختیاری	۵/۹۷	۶/۴۹	۶/۳۵	۶/۲۱	۶/۱۶	۶/۰۱	۵/۸۸	۵/۹۳	۰/۸۵	-۱/۳۳
خراسان جنوبی	۵/۵۷	۶/۱۳	۵/۸۳	۵/۷۷	۵/۸۹	۶/۰۳	۵/۵۹	۵/۶۳	۰/۶۷	-۶/۵۸
خراسان رضوی	۵/۷۰	۶/۱۳	۶/۰۲	۵/۹۰	۵/۶۱	۵/۸۴	۵/۹۱	۵/۹۹	۱/۳۸	۲/۵۷
خراسان شمالی	۶/۲۱	۶/۵۹	۶/۲۴	۶/۰۶	۵/۹۴	۵/۹۴	۵/۷۷	۵/۸۷	۱/۸۶	-۱/۰۳
خوزستان	۵/۷۴	۶/۴۴	۶/۰۹	۶/۰۷	۶/۰۱	۵/۹۹	۵/۸۳	۵/۸۶	۰/۳۷	-۲/۲۳
زنجان	۵/۶۲	۵/۹۲	۵/۵۶	۵/۳۴	۵/۵۶	۵/۵۰	۵/۶۵	۵/۸۲	۳/۰۹	۵/۹۳
سمنان	۵/۸۴	۶/۱۵	۵/۷۲	۵/۲۲	۵/۳۲	۵/۶۳	۵/۶۴	۵/۶۴	-۰/۱۳	۰/۰۷
سیستان و بلوچستان	۶/۲۵	۶/۶۰	۶/۳۷	۶/۲۳	۶/۲۹	۶/۱۰	۵/۹۳	۶/۴۶	۸/۷۷	۵/۷۷
فارس	۵/۴۸	۵/۹۹	۵/۹۲	۵/۸۰	۵/۶۰	۵/۴۶	۵/۵۷	۵/۷۲	۲/۷۹	۴/۹۲
قزوین	۵/۵۶	۶/۱۴	۵/۹۳	۵/۹۰	۵/۸۸	۶/۰۴	۵/۵۲	۵/۶۱	۱/۵۸	-۷/۱۶
قم	۵/۷۷	۶/۰۹	۶/۰۴	۵/۹۹	۶/۱۶	۶/۲۲	۵/۹۴	۵/۹۲	-۰/۴۳	-۴/۹۱
کردستان	۵/۸۶	۶/۵۱	۶/۲۶	۶/۲۹	۶/۳۲	۶/۴۹	۶/۲۵	۶/۴۴	۳/۰۱	-۰/۷۶
کرمان	۵/۸۰	۶/۲۷	۶/۰۴	۶/۲۴	۶/۳۶	۶/۳۴	۶/۴۳	۶/۲۴	-۲/۸۳	-۱/۵۵
کرمانشاه	۶/۲۴	۶/۵۴	۶/۱۷	۶/۱۱	۶/۱۷	۶/۰۵	۵/۸۳	۶/۱۱	۴/۸۷	۱/۱۰
کهگیلویه و بویراحمد	۵/۹۴	۶/۲۱	۵/۹۸	۵/۹۷	۵/۸۶	۵/۹۶	۵/۶۵	۵/۷۶	۱/۹۶	-۳/۳۶
گلستان	۵/۷۴	۶/۲۷	۶/۱۱	۶/۰۵	۶/۱۹	۶/۳۲	۶/۱۶	۶/۲۴	۱/۲۰	-۱/۳۱
گیلان	۵/۴۰	۵/۷۹	۵/۵۶	۵/۶۴	۵/۷۰	۵/۷۷	۵/۸۹	۶/۲۱	۵/۳۴	۷/۶۰
لرستان	۶/۰۹	۶/۵۳	۶/۱۳	۵/۹۴	۵/۹۴	۶/۰۱	۵/۸۶	۶/۱۴	۴/۷۸	۲/۰۶
مازندران	۵/۴۰	۵/۹۹	۵/۷۱	۵/۸۶	۵/۷۶	۵/۹۱	۵/۶۹	۶/۰۰	۵/۵۶	۱/۵۱
مرکزی	۵/۵۱	۶/۲۵	۵/۶۵	۵/۳۸	۵/۱۵	۵/۲۶	۵/۴۹	۵/۶۶	۳/۰۷	۷/۶۱
هرمزگان	۵/۷۴	۶/۱۸	۶/۱۰	۶/۰۸	۵/۹۴	۶/۰۰	۶/۰۴	۶/۴۱	۶/۱۹	۶/۹۰
همدان	۵/۸۴	۶/۳۸	۶/۰۶	۵/۸۹	۵/۸۵	۵/۸۰	۵/۶۸	۵/۸۰	۱/۹۷	-۰/۰۶
یزد	۵/۶۶	۶/۰۸	۵/۷۲	۵/۶۴	۵/۶۵	۵/۵۱	۵/۶۹	۵/۶۸	-۰/۲۳	۳/۰۱

*: مثبت بودن درصد تغییرات به معنای بدتر شدن وضعیت نسبت به فصل گذشته است.

شکل ۲ - نقشه موضوعی شاخص استانی محیط کسب و کار

نمودار ۴- شاخص استانی محیط کسب و کار

جدول ۹ - شاخص محیط کسب و کار به تفکیک مؤلفه‌های پیمایشی و استان‌ها - پاییز ۱۴۰۱

[illegible]

جدول ۹ - شاخص محیط کسب و کار به تفکیک مؤلفه ای پیمایشی و استان ها - پاییز ۱۴۰۱ (داده)

یزد	همدان	هرمزگان	مرکزی	مازندران	لرستان	گیلان	گلستان	پهگیلویه وبویراحمد	کرمانشاه	کرمان	کردستان	قم	قزوین	فارس	سیستان و بلوچستان	سمنان	زنجان	خوزستان	خراسان شمالی	خراسان رضوی	خراسان جنوبی	چهارمحال وبختیاری	تهران	بوشهر	ایلام	البرز	اصفهان	اردبیل	آذربایجان غربی	آذربایجان شرقی	کل کشور	استان مولفه
۶/۴۴	۵/۶۶	۷/۰۲	۶/۱۴	۵/۷۹	۶/۳۸	۶/۸۰	۶/۸۱	۵/۳۳	۶/۶۷	۶/۶۲	۷/۰۸	۶/۶۹	۵/۳۷	۵/۵۶	۷/۲۰	۵/۹۳	۶/۹۳	۵/۷۸	۶/۱۲	۶/۴۶	۵/۵۹	۵/۵۰	۷/۲۵	۶/۹۳	۶/۱۰	۶/۶۷	۵/۸۹	۶/۷۸	۴/۸۰	۶/۰۵	۶/۳۷	
۴/۱۸	۴/۹۱	۶/۰۴	۴/۸۰	۵/۹۵	۶/۳۱	۵/۵۰	۵/۳۱	۵/۴۰	۵/۱۹	۵/۷۷	۵/۵۷	۴/۷۷	۵/۰۵	۵/۰۵	۶/۲۱	۵/۵۷	۴/۳۸	۴/۸۶	۵/۴۳	۴/۹۶	۴/۶۸	۵/۴۴	۵/۳۷	۶/۱۲	۵/۲۱	۶/۶۳	۴/۶۸	۶/۵۹	۴/۵۰	۴/۶۹	۵/۷۸	
۵/۱۶	۵/۷۱	۶/۰۹	۵/۹۴	۶/۱۱	۵/۹۷	۶/۷۰	۵/۶۰	۵/۴۰	۵/۹۳	۶/۱۴	۵/۷۷	۵/۳۵	۵/۶۲	۵/۵۱	۷/۲۳	۶/۰۰	۶/۴۸	۵/۵۵	۶/۸۳	۶/۱۷	۵/۸۱	۶/۱۵	۶/۶۵	۶/۴۳	۶/۱۹	۶/۶۵	۵/۴۳	۷/۰۱	۴/۸۴	۵/۹۹	۶/۰۷	
۴/۸۹	۵/۴۴	۵/۹۸	۵/۳۱	۵/۶۳	۶/۲۳	۵/۷۵	۶/۱۸	۵/۳۵	۵/۴۳	۵/۲۰	۶/۰۰	۵/۳۳	۵/۰۵	۵/۰۸	۵/۸۵	۴/۷۷	۵/۱۳	۵/۰۰	۵/۲۸	۶/۱۲	۴/۸۳	۴/۹۳	۵/۶۵	۶/۵۳	۶/۹۶	۶/۵۳	۶/۱۳	۴/۸۵	۵/۴۶	۶/۰۴	۴/۸۵	
۶/۴۰	۶/۷۰	۶/۸۳	۶/۳۵	۶/۶۳	۶/۳۸	۶/۷۱	۶/۵۷	۶/۷۶	۶/۵۷	۶/۷۷	۷/۱۹	۶/۹۱	۵/۸۵	۵/۸۹	۶/۸۳	۶/۴۳	۶/۷۴	۶/۱۴	۶/۵۳	۶/۴۵	۵/۱۸	۶/۴۰	۷/۱۷	۷/۱۵	۶/۳۳	۷/۳۶	۵/۸۸	۷/۲۴	۴/۰۵	۶/۵۷	۶/۵۶	
۵/۳۹	۵/۲۹	۶/۳۷	۵/۸۰	۶/۰۵	۶/۰۲	۶/۳۵	۵/۷۵	۵/۴۰	۵/۷۹	۵/۹۴	۵/۹۸	۵/۰۴	۵/۴۳	۵/۷۲	۵/۶۵	۵/۶۲	۵/۰۲	۵/۲۵	۶/۰۳	۶/۱۹	۴/۷۷	۵/۶۳	۶/۵۶	۵/۹۷	۷/۳۰	۵/۶۹	۶/۲۸	۴/۲۷	۵/۶۱	۵/۹۴	۵/۹۴	
۴/۹۳	۵/۴۶	۵/۷۷	۴/۶۵	۵/۶۱	۵/۸۷	۶/۲۳	۵/۲۹	۴/۶۴	۴/۸۳	۶/۴۶	۶/۳۱	۵/۷۴	۵/۱۳	۵/۱۰	۵/۷۵	۵/۴۱	۵/۱۹	۵/۵۸	۵/۵۹	۵/۷۷	۵/۴۶	۵/۰۰	۵/۸۹	۶/۲۷	۶/۱۱	۶/۹۱	۵/۸۴	۶/۱۷	۴/۵۸	۵/۵۷	۵/۵۷	
۶/۱۳	۵/۸۵	۶/۲۵	۵/۵۳	۶/۰۵	۵/۸۲	۶/۲۸	۶/۰۳	۵/۴۸	۵/۴۹	۶/۲۷	۶/۳۵	۵/۱۲	۴/۹۵	۵/۵۳	۶/۰۲	۶/۱۶	۵/۸۳	۵/۲۸	۶/۱۷	۵/۷۵	۵/۵۸	۶/۳۴	۶/۵۹	۵/۶۱	۶/۰۸	۵/۵۶	۶/۰۶	۴/۳۳	۵/۸۳	۵/۸۸	۵/۸۸	
۶/۶۹	۵/۶۵	۵/۹۸	۵/۰۱	۶/۶۲	۵/۸۲	۶/۴۵	۵/۳۳	۵/۲۳	۵/۷۸	۵/۹۳	۵/۵۳	۶/۱۷	۴/۷۱	۵/۱۳	۶/۲۵	۶/۰۶	۵/۲۳	۴/۹۷	۶/۳۳	۵/۷۷	۵/۳۰	۵/۴۸	۶/۱۱	۶/۳۴	۵/۰۰	۷/۱۴	۵/۷۸	۴/۸۴	۵/۸۴	۵/۸۴	۵/۸۴	
۶/۱۱	۵/۹۳	۶/۷۴	۵/۴۴	۴/۸۹	۶/۵۵	۷/۹۷	۶/۳۵	۶/۲۹	۶/۱۲	۶/۳۵	۷/۶۶	۷/۳۱	۴/۹۳	۴/۹۳	۷/۰۵	۵/۸۸	۶/۵۱	۶/۴۹	۵/۸۷	۴/۶۷	۵/۱۸	۴/۶۷	۷/۱۱	۷/۰۵	۴/۰۹	۴/۷۵	۶/۴۳	۵/۲۳	۶/۸۴	۵/۸۴	۶/۳۰	
۷/۰۳	۴/۱۱	۴/۲۳	۴/۲۳	۴/۳۹	۴/۳۸	۴/۲۳	۵/۰۰	۳/۷۱	۴/۸۸	۴/۷۹	۴/۰۲	۴/۵۰	۴/۶۷	۴/۶۰	۴/۹۶	۴/۴۱	۴/۳۱	۴/۲۱	۴/۸۳	۴/۶۲	۴/۶۶	۵/۹۸	۴/۰۹	۴/۸۶	۴/۵۸	۴/۳۸	۴/۳۷	۷/۰۰	۷/۵۶	۴/۰۳	۴/۷۵	
۷/۲۷	۴/۸۹	۴/۹۸	۴/۸۹	۴/۷۸	۴/۷۷	۵/۰۲	۴/۵۹	۴/۰۷	۴/۰۹	۴/۲۱	۴/۱۴	۴/۲۴	۴/۶۵	۴/۹۵	۴/۷۱	۴/۰۰	۴/۷۵	۴/۱۹	۴/۱۲	۴/۸۲	۴/۹۰	۴/۱۵	۴/۱۱	۴/۵۸	۴/۵۸	۴/۵۵	۴/۲۳	۴/۵۹	۴/۲۵	۴/۸۵	۴/۸۵	
۶/۸۴	۵/۷۶	۷/۱۲	۵/۳۵	۵/۹۱	۷/۱۰	۶/۹۰	۷/۴۵	۷/۰۸	۶/۴۴	۶/۴۳	۶/۴۴	۵/۸۷	۶/۹۰	۵/۸۷	۷/۰۸	۷/۱۱	۶/۱۳	۶/۴۵	۷/۲۷	۶/۵۸	۵/۹۱	۵/۹۸	۷/۶۲	۷/۱۴	۵/۹۱	۷/۶۰	۶/۸۵	۶/۲۹	۵/۰۸	۶/۳۷	۶/۷۵	
۶/۸۷	۵/۸۸	۶/۳۷	۵/۱۹	۶/۳۵	۵/۸۲	۷/۰۱	۶/۶۹	۶/۷۹	۶/۰۸	۶/۱۱	۶/۷۱	۶/۶۱	۵/۸۱	۵/۹۱	۶/۴۴	۵/۶۹	۵/۹۸	۶/۰۸	۵/۷۱	۶/۶۱	۵/۷۷	۶/۵۳	۷/۲۸	۶/۸۷	۵/۵۸	۷/۴۶	۷/۴۵	۶/۳۷	۷/۰۰	۶/۳۷	۶/۶۰	

شاخص محیط کسب و کار بر اساس رشته فعالیت اقتصادی

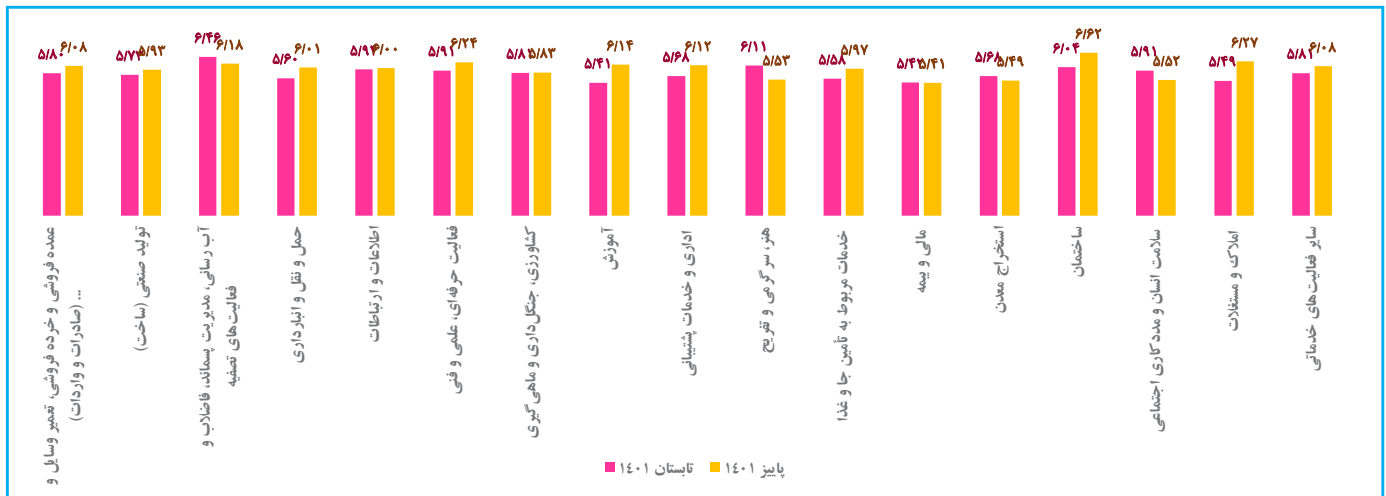
جدول ۱۰ - شاخص محیط کسب و کار بر اساس رشته فعالیت اقتصادی

رشته فعالیت	تابستان ۱۴۰۱	پاییز ۱۴۰۱	درصد تغییرات *
عمده فروشی و خرده فروشی، تعمیر وسایل و ... (صادرات و واردات)	۵/۸۰	۶/۰۸	۴/۹۲
تولید صنعتی (ساخت)	۵/۷۳	۵/۹۳	۳/۴۳
آب رسانی، مدیریت پسماند، فاضلاب و فعالیت های تصفیه	۶/۴۶	۶/۱۸	-۴/۲۶
حمل و نقل و انبارداری	۵/۶۰	۶/۰۱	۷/۴۵
اطلاعات و ارتباطات	۵/۹۴	۶/۰۰	۱/۰۶
فعالیت حرفه ای، علمی و فنی	۵/۹۱	۶/۲۴	۵/۴۶
کشاورزی، جنگل داری و ماهی گیری	۵/۸۱	۵/۸۳	۰/۲۵
آموزش	۵/۴۱	۶/۱۴	۱۳/۳۹
اداری و خدمات پشتیبانی	۵/۶۸	۶/۱۲	۷/۶۹
هنر، سرگرمی و تفریح	۶/۱۱	۵/۵۳	-۹/۴۲
خدمات مربوط به تأمین جا و غذا	۵/۵۸	۵/۹۷	۶/۹۸
مالی و بیمه	۵/۴۲	۵/۴۱	-۰/۲۵
استخراج معدن	۵/۶۸	۵/۴۹	-۳/۳۴
ساختمان	۶/۰۴	۶/۶۲	۹/۶۴
سلامت انسان و مددکاری اجتماعی	۵/۹۱	۵/۵۲	-۶/۵۲
املاک و مستغلات	۵/۴۹	۶/۲۷	۱۴/۱۴
سایر فعالیت های خدماتی	۵/۸۱	۶/۰۸	۴/۵۹

*: مثبت بودن درصد تغییرات به معنای بدتر شدن وضعیت نسبت به فصل گذشته است.

با توجه به جدول ۱۰، در پاییز ۱۴۰۱، رشته فعالیت های: ۱- ساختمان، ۲- املاک و مستغلات، ۳- فعالیت حرفه ای، علمی و فنی به ترتیب دارای نامساعدترین محیط کسب و کار و رشته فعالیت های ۱- مالی و بیمه، ۲- استخراج معدن، ۳- سلامت انسان و مددکاری اجتماعی به ترتیب مساعدترین محیط برای کسب و کار نسبت به سایر رشته فعالیت های اقتصادی ارزیابی شده اند. لازم به ذکر است که از ۲۱ رشته فعالیت عمده اقتصادی، ۴ رشته فعالیت به دلیل قرار گرفتن در بخش عمومی و خانواری از چارچوب آمارگیری طرح حذف شده اند. منظور از سایر فعالیت های خدماتی، فعالیت های سازمان های دارای عضو، تعمیر رایانه و کالاهای شخصی و خانگی و سایر فعالیت های خدماتی شخصی است.

نمودار ۵ - شاخص محیط کسب و کار بر اساس رشته فعالیت اقتصادی

در جدول ۱۱ مولفه‌های پیمایشی به تفکیک رشته فعالیت‌های اقتصادی قابل مشاهده است. با استفاده از این جدول می‌توان تحلیل‌های مختلف در مورد وضعیت هر یک از مولفه‌ها در رشته فعالیت‌های اقتصادی ارائه نمود.

جدول ۱۱ - شاخص محیط کسب و کار به تفکیک مؤلفه‌های پیمایشی و رشته فعالیت اقتصادی - پاییز ۱۴۰۱

شاخص محیط کسب و کار به تفکیک مؤلفه‌های پیمایشی و رشته فعالیت اقتصادی - پاییز ۱۴۰۱	رشته فعالیت	مؤلفه
سایر فعالیت‌های خدماتی	املاک و مستغلات	سلامت انسان و مددکاری اجتماعی
ساختمان	استخراج معادن	مالی و بیمه
خدمات مربوط به تأمین جا و غذا	هنر، سرگرمی و تفریح	اداری و خدمات پشتیبانی
آموزش	کشاورزی، جنگل‌داری و ماهی‌گیری	فعالیت حرفه‌ای، علمی و فنی
اطلاعات و ارتباطات	حمل و نقل و انبارداری	آب، رسانی، مدیریت پسماند، فاضلاب و فعالیت‌های تصفیه
تولید صنعتی (ساخت)	عمده فروشی و خرده فروشی، تعمیر و وسایل و ... (صادرات و واردات)	
نحوه استقبال مشتریان از نوآوری و ابتکار در ارائه خدمات و محصول	برداشت‌های سلیقه‌ای از قوانین و مقررات توسط مأموران محیط زیست، شهرداری، گمرک، بهداشت و ...	بی‌تعهدی طرف‌های قرارداد و معامله به اجرای تعهدات و وعده‌هایشان
بی‌ثباتی سیاست‌ها، قوانین و مقررات و رویه‌های اجرایی ناظر بر کسب و کار	میرقابل پیش‌بینی بودن و تغییرات قیمت مواد اولیه و محصولات	رویه‌های سختگیرانه اداره‌های کار و بیمه تأمین اجتماعی برای مدیریت نیروی انسانی
تأمین عمومی به خرید کالاهای خارجی و بی‌رغبتی به خرید محصولات ایرانی	ولید و عرضه نسبتاً آزاد کالاهای غیراستاندارد و تقلبی در بازار	وجود رقابت غیرمنصفانه شرکت‌ها و مؤسسات دولتی یا شبه‌دولتی در بازار
رویه‌های ناعادلانه ممیزی و دریافت مالیات	دشواری تأمین مالی از بانک‌ها	فقدان یا شفاف نبودن آمار و اطلاعات مورد نیاز برای فعالیت اقتصادی
ضعف زیرساخت‌های حمل و نقل (جاده‌ای، ریلی، هوایی، دریایی و بندری)	ضعف دادگاه‌ها در رسیدگی به شکایات و پیگرد موثر متجاوزان به حقوق دیگران	وجود انحصار، امتیاز یا هر نوع رانت به یک یا تعدادی از رقبای بازار
ضعف نظام توزیع و مشکل در رساندن محصول به بازار	عرضه کالاها و محصولات قاچاق در بازار ایران	فقدان ارتباط مناسب میان عوامل تأمین مواد اولیه، تولید و عرضه یک محصول در بازار
دخالت‌های غیرمنطقی نهادهای حاکمیتی در تعیین قیمت‌ها در بازار	کارگریزی عمومی و ضعف فرهنگ کار در جامعه	کمبود تقاضا در بازار
کمبود فناوری‌های نوین و تجهیزات مورد نیاز	کمبود نیروی کار ماهر	محدودیت‌های دسترسی به شبکه تلفن همراه و اینترنت
محدودیت دسترسی به آب	محدودیت دسترسی به حامل‌های انرژی (برق، گاز، گازوئیل و ...)	فساد و سوءاستفاده افراد از مقام و موقعیت اداری در دستگاه‌های اجرایی
موانع در فرایندهای اداری و اخذ مجوزهای کسب و کار در دستگاه‌های اجرایی		

شاخص محیط کسب و کار به تفکیک مؤلفه‌های پیمایشی و اتاق‌ها

جدول ۱۲ - شاخص محیط کسب و کار به تفکیک مؤلفه‌های پیمایشی و سه اتاق - پاییز ۱۴۰۱

اتاق اصناف			اتاق تعاون			اتاق بازرگانی			کل			عنوان مؤلفه (موانع کسب و کار)
درصد تغییرات	پاییز ۱۴۰۱	تابستان ۱۴۰۱	درصد تغییرات	پاییز ۱۴۰۱	تابستان ۱۴۰۱	درصد تغییرات	پاییز ۱۴۰۱	تابستان ۱۴۰۱	درصد تغییرات	پاییز ۱۴۰۱	تابستان ۱۴۰۱	
۸/۹۱	۶/۲۲	۵/۷۱	-۰/۳۵	۵/۷۲	۵/۷۴	۳/۳۲	۵/۹۹	۵/۸۰	۴/۲۹	۶/۰۲	۵/۷۷	
۱/۸۰	۴/۰۰	۳/۹۳	۸/۴۹	۳/۶۰	۳/۳۲	-۳/۶۰	۴/۰۴	۴/۱۹	-۰/۸۴	۳/۹۹	۴/۰۲	نحوه استقبال مشتریان از نوآوری و ابتکار در ارائه خدمات و محصول
۴/۱۷	۵/۶۵	۵/۴۲	-۵/۹۹	۵/۸۹	۶/۲۷	-۱/۷۱	۶/۴۱	۶/۵۲	-۱/۳۴	۶/۲۱	۶/۲۹	برداشت‌های سلیقه‌ای از قوانین و مقررات توسط مأموران محیط زیست، شهرداری، گمرک، بهداشت و ...
۱۱/۰۸	۵/۶۹	۵/۱۲	۵/۳۶	۵/۶۲	۵/۳۴	-۳/۲۸	۵/۳۰	۵/۴۸	۰/۲۶	۵/۴۱	۵/۴۰	بی‌تعهدی طرف‌های قرارداد و معامله به اجرای تعهدات و وعده‌ها/پشان
۴/۸۱	۶/۶۲	۶/۳۲	-۲/۹۹	۷/۰۰	۷/۲۲	-۱/۳۴	۷/۶۵	۷/۷۵	-۰/۵۹	۷/۳۷	۷/۴۱	بی‌ثباتی سیاست‌ها، قوانین و مقررات و رویه‌های اجرایی ناظر بر کسب و کار
۵/۵۲	۸/۴۱	۷/۹۷	۶/۲۰	۸/۶۶	۸/۱۶	۰/۶۷	۸/۳۳	۸/۲۷	۲/۲۰	۸/۲۸	۸/۲۰	غیرقابل پیش‌بینی بودن و تغییرات قیمت مواد اولیه و محصولات
۶/۳۰	۶/۱۷	۵/۸۱	۳/۵۸	۶/۳۴	۶/۱۲	۳/۲۴	۶/۴۰	۶/۲۰	۳/۷۵	۶/۳۵	۶/۱۲	رویه‌های سختگیرانه اداره‌های کار و بیمه تأمین اجتماعی برای مدیریت نیروی انسانی
۴/۸۴	۵/۳۴	۵/۰۹	-۳/۶۰	۴/۸۹	۵/۰۸	۰/۵۳	۵/۱۴	۵/۱۱	۱/۱۴	۵/۱۶	۵/۱۰	تمایل عمومی به خرید کالاهای خارجی و بی‌رغبتی به خرید محصولات ایرانی
۴/۸۴	۷/۱۶	۶/۸۳	-۰/۵۶	۶/۳۴	۶/۳۱	-۰/۷۶	۶/۱۸	۶/۲۳	۰/۸۸	۶/۴۱	۶/۳۶	تولید و عرضه نسبتاً آزاد کالاهای غیراستاندارد و تقلبی در بازار
-۰/۱۳	۶/۲۵	۶/۲۵	-۰/۱۲	۶/۳۹	۶/۳۹	۲/۹۰	۶/۲۳	۶/۰۶	۱/۹۴	۶/۲۵	۶/۱۳	وجود رقابت غ رمنصفانه شرکت‌ها و مؤسسات دولتی یا شبه‌دولتی در بازار
۴/۴۷	۶/۸۲	۶/۵۳	۳/۷۳	۶/۹۵	۶/۷۰	۱/۶۱	۶/۶۵	۶/۵۴	۲/۳۶	۶/۷۱	۶/۵۶	رویه‌های ناعادلانه ممیزی و دریافت مالیات
۷/۱۲	۷/۸۱	۷/۲۹	-۲/۴۶	۷/۶۴	۷/۸۳	۳/۵۳	۷/۳۵	۷/۱۰	۳/۴۳	۷/۴۸	۷/۲۳	دشواری تأمین مالی از بانک‌ها
۹/۶۱	۶/۵۲	۵/۹۵	-۱۳/۵۹	۵/۴۱	۶/۲۶	-۰/۳۴	۵/۹۷	۵/۹۹	۰/۲۸	۶/۰۳	۶/۰۱	فقدان یا شفاف نبودن آمار و اطلاعات مورد نیاز برای فعالیت اقتصادی
۷/۳۶	۶/۰۰	۵/۵۹	-۱/۶۴	۵/۰۰	۵/۰۸	۲/۷۳	۵/۳۷	۵/۲۳	۳/۶۱	۵/۴۶	۵/۲۷	ضعف زیرساخت‌های حمل و نقل (جاده‌ای، ریلی، هوایی، دریایی و بندری)
۳/۵۵	۶/۳۸	۶/۱۶	-۱/۲۹	۶/۳۵	۶/۴۳	۴/۲۰	۶/۳۱	۶/۰۵	۳/۴۲	۶/۳۳	۶/۱۲	ضعف دادگاه‌ها در رسیدگی به شکایات و پیگرد موثر متجاوزان به حقوق دیگران
۶/۱۳	۶/۲۴	۵/۸۸	-۱/۷۱	۶/۴۸	۶/۶۰	۲/۵۸	۶/۳۹	۶/۲۳	۲/۵۶	۶/۳۷	۶/۲۱	وجود انحصار، امتیاز یا هر نوع رانت به یک یا تعدادی از رقبا در بازار
۱۳/۷۰	۵/۸۰	۵/۱۰	۱/۲۰	۵/۴۷	۵/۴۰	۲/۹۸	۵/۰۹	۴/۹۴	۵/۰۴	۵/۲۸	۵/۰۳	ضعف نظام توزیع و مشکل در رساندن محصول به بازار
۸/۳۹	۶/۸۳	۶/۳۰	-۴/۴۶	۵/۹۳	۶/۲۱	۲/۷۸	۵/۸۶	۵/۷۰	۳/۴۵	۶/۰۷	۵/۸۷	عرضه کالاها و محصولات قاچاق در بازار ایران
۱/۹۳	۵/۹۰	۵/۷۹	-۰/۶۸	۵/۶۷	۵/۷۱	۰/۲۴	۵/۵۱	۵/۵۰	۰/۵۴	۵/۶۰	۵/۵۷	فقدان ارتباط مناسب میان عوامل تأمین مواد اولیه، تولید و عرضه یک محصول در بازار
۵/۶۱	۶/۸۶	۶/۴۹	-۶/۸۸	۶/۴۰	۶/۸۷	۳/۸۸	۶/۴۸	۶/۲۴	۲/۹۸	۶/۵۶	۶/۳۷	دخالت‌های غ رمنطقی نهادهای حاکمیتی در تعیین قیمت‌ها در بازار
۶/۰۶	۶/۳۰	۵/۹۴	-۱۱/۸۶	۵/۱۲	۵/۸۱	-۲/۰۳	۵/۹۴	۶/۰۷	-۱/۲۵	۵/۹۴	۶/۰۱	کارگریز عمومی و ضعف فرهنگ کار در جامعه
۷/۸۲	۶/۴۷	۶/۰۰	۷/۰۱	۵/۷۵	۵/۳۷	۵/۰۴	۵/۲۴	۴/۹۹	۶/۱۰	۵/۵۷	۵/۲۵	کمبود تقاضا در بازار
۵/۶۳	۶/۳۲	۵/۹۹	-۵/۲۳	۵/۲۲	۵/۵۱	۴/۲۴	۵/۸۴	۵/۶۰	۳/۸۳	۵/۸۸	۵/۶۶	کمبود فناوری‌های نوین و تجهیزات مورد نیاز
۷/۶۹	۶/۲۲	۵/۷۷	-۵/۳۹	۴/۵۸	۴/۸۴	۰/۵۴	۵/۹۰	۵/۸۷	۲/۰۸	۵/۸۴	۵/۷۲	کمبود نیروی کار ماهر
۴۸/۰۸	۶/۷۳	۴/۵۴	۲۳/۵۰	۵/۵۷	۴/۵۱	۴۱/۵۰	۶/۱۲	۴/۳۲	۴۱/۰۶	۶/۲۰	۴/۳۹	محدودیت‌های دسترسی به شبکه تلفن همراه و اینترنت
۹/۷۰	۳/۸۸	۳/۵۴	-۱۰/۹۶	۳/۲۳	۳/۶۳	۲/۹۰	۳/۷۹	۳/۶۸	۳/۰۱	۳/۷۵	۳/۶۴	محدودیت دسترسی به آب
۱۶/۳۵	۳/۹۷	۳/۴۲	-۵/۴۳	۳/۳۷	۳/۵۷	-۲/۵۷	۳/۸۸	۳/۹۸	۱/۱۵	۳/۸۵	۳/۸۱	محدودیت دسترسی به حامل‌های انرژی (برق، گاز، گازوئیل و...)
۷/۱۳	۷/۰۹	۶/۶۲	-۲/۰۷	۶/۴۳	۶/۵۷	۳/۱۳	۶/۶۹	۶/۴۹	۳/۴۶	۶/۷۵	۶/۵۲	فساد و سوءاستفاده افراد از مقام و موقعیت اداری در دستگاه‌های اجرایی
۳/۷۹	۵/۸۸	۵/۶۶	-۷/۹۶	۶/۲۴	۶/۷۸	۰/۴۶	۶/۸۷	۶/۸۴	۰/۰۸	۶/۶۰	۶/۶۰	موانع در فرایندهای اداری و اخذ مجوزهای کسب و کار در دستگاه‌های اجرایی

* مثبت بودن درصد تغییرات به معنای بدتر شدن وضعیت نسبت به فصل گذشته است.

در پاییز ۱۴۰۱، فعالان اقتصادی مشارکت کننده در این پایش، سه مؤلفه: ۱- غیرقابل پیش‌بینی بودن و تغییرات قیمت مواد اولیه و محصولات، ۲- دشواری تأمین مالی از بانک‌ها، ۳- بی‌ثباتی سیاست‌ها، قوانین و مقررات و رویه‌های اجرایی ناظر بر کسب و کار را نامناسب‌ترین و سه مؤلفه: ۱- محدودیت دسترسی به آب، ۲- محدودیت دسترسی به حامل‌های انرژی (برق، گاز، گازوئیل و...) / ۳- نحوه استقبال مشتریان از نوآوری و ابتکار در ارائه خدمات و محصول را مناسب‌ترین مؤلفه‌های محیط کسب و کار کشور نسبت به سایر مؤلفه‌ها ارزیابی نموده‌اند.

علاوه بر این، مهم‌ترین موانع کسب و کار بیان‌شده توسط فعالان اقتصادی زیرمجموعه هریک از سه اتاق بازرگانی، تعاون و اصناف ایران نیز در قالب جدول ۱۳ نشان داده شده است.

جدول ۱۳ - مهم‌ترین موانع کسب و کار بیان شده توسط فعالان اقتصادی زیرمجموعه هر یک از سه اتاق

مجموعه	الویت	۱	۲	۳	۴	۵
		تأسیسات ۱۴۰۱	تأسیسات ۱۴۰۱	تأسیسات ۱۴۰۱	تأسیسات ۱۴۰۱	تأسیسات ۱۴۰۱
کل	تابستان ۱۴۰۱	غیرقابل پیش‌بینی بودن و تغییرات قیمت مواد اولیه و محصولات	بی‌ثباتی سیاست‌ها، قوانین و مقررات و رویه‌های اجرایی ناظر بر کسب و کار	دشواری تأمین مالی از بانک‌ها	موانع در فرایندهای اداری و اخذ مجوزهای کسب و کار در دستگاه‌های اجرایی	رویه‌های ناعادلانه ممیزی و دریافت مالیات
	پاییز ۱۴۰۱	غیرقابل پیش‌بینی بودن و تغییرات قیمت مواد اولیه و محصولات	دشواری تأمین مالی از بانک‌ها	بی‌ثباتی سیاست‌ها، قوانین و مقررات و رویه‌های اجرایی ناظر بر کسب و کار	فساد و سوءاستفاده افراد از مقام و موقعیت اداری در دستگاه‌های اجرایی	رویه‌های ناعادلانه ممیزی و دریافت مالیات
اتاق بازرگانی، صنایع، معادن و کشاورزی ایران	تابستان ۱۴۰۱	غیرقابل پیش‌بینی بودن و تغییرات قیمت مواد اولیه و محصولات	بی‌ثباتی سیاست‌ها، قوانین و مقررات و رویه‌های اجرایی ناظر بر کسب و کار	دشواری تأمین مالی از بانک‌ها	موانع در فرایندهای اداری و اخذ مجوزهای کسب و کار در دستگاه‌های اجرایی	رویه‌های ناعادلانه ممیزی و دریافت مالیات
	پاییز ۱۴۰۱	غیرقابل پیش‌بینی بودن و تغییرات قیمت مواد اولیه و محصولات	بی‌ثباتی سیاست‌ها، قوانین و مقررات و رویه‌های اجرایی ناظر بر کسب و کار	دشواری تأمین مالی از بانک‌ها	فساد و سوءاستفاده افراد از مقام و موقعیت اداری در دستگاه‌های اجرایی	رویه‌های ناعادلانه ممیزی و دریافت مالیات
اتاق تعاون ایران	تابستان ۱۴۰۱	غیرقابل پیش‌بینی بودن و تغییرات قیمت مواد اولیه و محصولات	بی‌ثباتی سیاست‌ها، قوانین و مقررات و رویه‌های اجرایی ناظر بر کسب و کار	دشواری تأمین مالی از بانک‌ها	موانع در فرایندهای اداری و اخذ مجوزهای کسب و کار در دستگاه‌های اجرایی	رویه‌های ناعادلانه ممیزی و دریافت مالیات
	پاییز ۱۴۰۱	غیرقابل پیش‌بینی بودن و تغییرات قیمت مواد اولیه و محصولات	بی‌ثباتی سیاست‌ها، قوانین و مقررات و رویه‌های اجرایی ناظر بر کسب و کار	دشواری تأمین مالی از بانک‌ها	دخالت‌های غیرمنطقی نهادهای حاکمیتی در تعیین قیمت‌ها در بازار	وجود انحصار، امتیاز یا هر نوع رانت به یک یا تعدادی از رقبا در بازار
اتاق اصناف ایران	تابستان ۱۴۰۱	غیرقابل پیش‌بینی بودن و تغییرات قیمت مواد اولیه و محصولات	بی‌ثباتی سیاست‌ها، قوانین و مقررات و رویه‌های اجرایی ناظر بر کسب و کار	دشواری تأمین مالی از بانک‌ها	تولید و عرضه نسبتاً آزاد کالاهای غیراستاندارد و تقلبی در بازار	فساد و سوءاستفاده افراد از مقام و موقعیت اداری در دستگاه‌های اجرایی
	پاییز ۱۴۰۱	غیرقابل پیش‌بینی بودن و تغییرات قیمت مواد اولیه و محصولات	بی‌ثباتی سیاست‌ها، قوانین و مقررات و رویه‌های اجرایی ناظر بر کسب و کار	دشواری تأمین مالی از بانک‌ها	تولید و عرضه نسبتاً آزاد کالاهای غیراستاندارد و تقلبی در بازار	دخالت‌های غیرمنطقی نهادهای حاکمیتی در تعیین قیمت‌ها در بازار

اولویت اول در اتاق‌های بازرگانی، صنایع، معادن و کشاورزی ایران، تعاون ایران و اصناف ایران، غیرقابل پیش‌بینی بودن و تغییرات قیمت مواد اولیه و محصولات عنوان شده است.

اولویت دوم در اتاق بازرگانی، صنایع، معادن و کشاورزی ایران، بی‌ثباتی سیاست‌ها، مقررات و رویه‌های اجرایی ناظر به کسب و کار، در اتاق تعاون و اصناف ایران دشواری تأمین مالی از بانک‌ها عنوان شده است.

اولویت سوم در اتاق بازرگانی، صنایع، معادن و کشاورزی ایران، دشواری تأمین مالی از بانک‌ها، در اتاق تعاون ایران بی‌ثباتی سیاست‌ها، قوانین و مقررات و رویه‌های اجرایی ناظر بر کسب و کار و در اتاق اصناف ایران تولید و عرضه نسبتاً آزاد کالاهای غیراستاندارد و تقلبی در بازار قرار گرفته‌اند.

شاخص ملی محیط کسب و کار بر اساس مدل کارآفرینی شین

جدول ۱۴ - شاخص ملی محیط کسب و کار بر اساس نماگرهای مدل کارآفرینی شین

محیط	نماگر	شاخص نماگر		شاخص محیط		شاخص کل			
		میانگین		میانگین		میانگین		درصد تغییرات فصل پاییز نسبت به *	
		تابستان ۱۴۰۱	پاییز ۱۴۰۱	تابستان ۱۴۰۱	پاییز ۱۴۰۱	پاییز ۱۴۰۰	تابستان ۱۴۰۱	پاییز ۱۴۰۱	فصل گذشته
نهادی	محیط سیاسی امنیتی	۶/۲۴	۵/۹۸	۵/۹۳	۵/۸۱	-۲/۰۲	۶/۱۲	۶/۱۲	۰/۰۰
	محیط علمی آموزشی	۵/۲۰	۵/۴۱						
	محیط فرهنگی	۶/۰۴	۶/۰۰						
	محیط فناوری و نوآوری	۶/۰۵	۶/۰۹						
	محیط قانونی و حقوقی	۵/۵۹	۵/۳۵						
	ساختار و عملکرد دولت	۶/۳۶	۶/۲۱						
اقتصادی	محیط اقتصاد کلان	۶/۰۷	۶/۱۹	۶/۳۵	۶/۵۰	۲/۳۶	۶/۱۲	۶/۱۲	۰/۰۰
	محیط مالی	۸/۰۶	۸/۲۰						
	محیط جغرافیایی - زیرساخت‌ها و ظرفیت‌های اقلیمی	۵/۶۱	۵/۸۳						
	ساختار تولید - انحصار، خوشه‌ها و مواد اولیه	۶/۰۶	۶/۱۰						

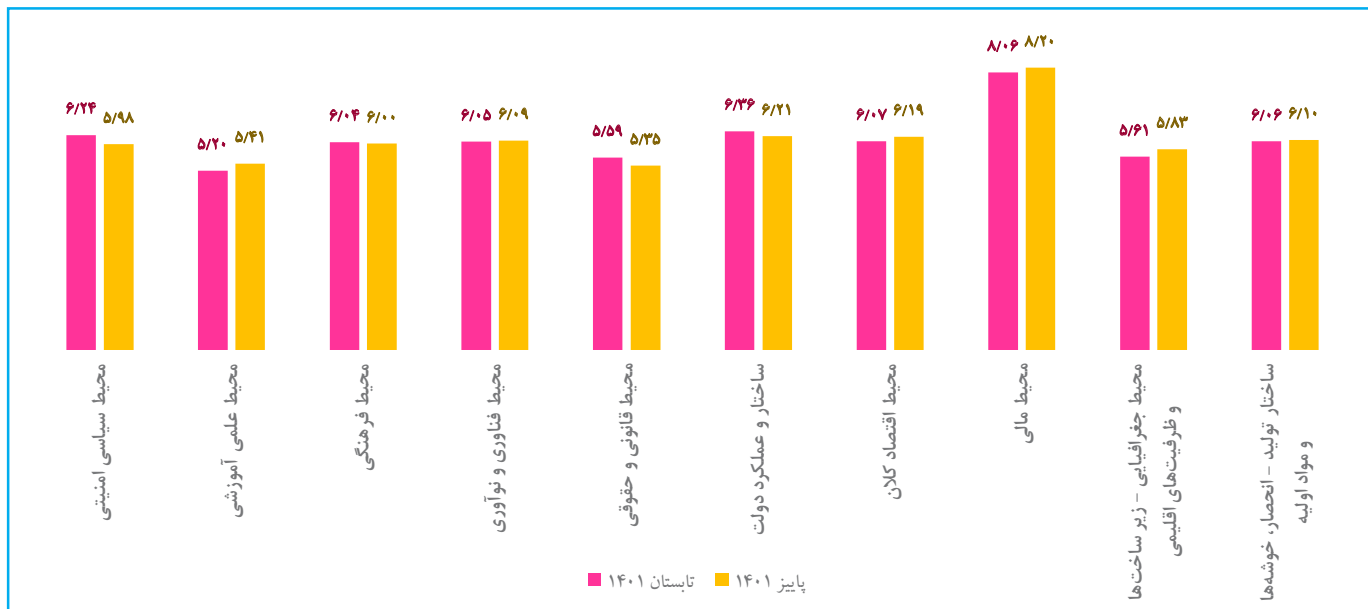
*: مثبت بودن درصد تغییرات به معنای بدتر شدن وضعیت نسبت به فصل گذشته است.

بر اساس نظریه عمومی کارآفرینی شین، شاخص ملی محیط کسب و کار ایران در پاییز ۱۴۰۱، عدد ۶/۱۲ (عدد ۱۰ بدترین ارزیابی است) را نشان می‌دهد به طوری که میانگین ارزیابی **محیط نهادی** (شامل محیط سیاسی، محیط آموزشی و علمی، محیط فرهنگی، محیط فناوری و نوآوری، محیط حقوقی و ساختار دولت) عدد ۵/۸۱ و میانگین ارزیابی **محیط اقتصادی** (شامل محیط اقتصاد کلان، محیط مالی، محیط جغرافیایی و ساختار تولید) عدد ۶/۵۰ است. نگاه اجمالی نشان می‌دهد **محیط قانونی-حقوقی** با عدد ۵/۳۵ و **محیط مالی** با عدد ۸/۲۰ به ترتیب مساعدترین و نامساعدترین محیط‌ها بر اساس نظریه عمومی کارآفرینی شین بوده‌اند.

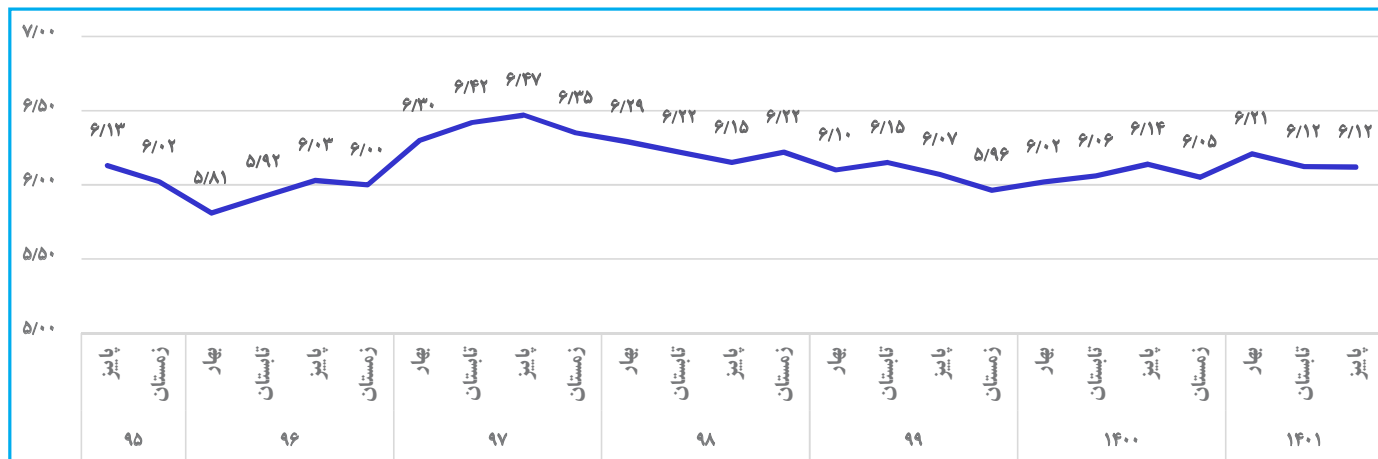
با توجه به جدول ۱۴، شاخص ملی کارآفرینی شین نسبت به فصل تابستان ۱۴۰۱، دارای درصد تغییرات ۰/۰۰ است که به معنی عدم تغییر در شرایط کارآفرینی در فصل پاییز ۱۴۰۱ نسبت به فصل تابستان ۱۴۰۱ بوده است. همچنین تغییرات نسبت به فصل مشابه سال قبل (۰/۳۳-) نشان می‌دهد شرایط کارآفرینی مساعدتر شده است. لازم به ذکر است شاخص شین به دلیل استفاده از ضرائب اهمیت برای هر یک از نماگرها و محیط‌های تشکیل دهنده محیط کسب و کار، از دقت بیشتری نسبت به شاخص ملی برخوردار است.

نمودار ۶ - شاخص محیط کسب و کار بر اساس مدل کارآفرینی شین

نمودار ۷ - روند شاخص ملی محیط کسب و کار بر اساس مدل کارآفرینی شین

شاخص محیط کسب و کار بر اساس تعداد کارکنان بنگاه‌های اقتصادی

جدول ۱۵ - شاخص محیط کسب و کار به تفکیک مؤلفه‌های پیمایشی و تعداد کارکنان بنگاه

عنوان مؤلفه (موانع کسب و کار)	تعداد کارکن (نفر)					
	کمتر از ۵	۶-۱۰	۱۱-۴۹	۵۰-۱۰۰	۱۰۱-۲۰۰	بیشتر از ۲۰۰
نحوه استقبال مشتریان از نوآوری و ابتکار در ارائه خدمات و محصول	۴/۱۲	۳/۹۶	۳/۸۷	۳/۶۹	۳/۹۴	۴/۲۵
برداشت‌های سلیقه‌ای از قوانین و مقررات توسط مأموران محیط زیست، شهرداری، گمرک، بهداشت و ...	۵/۸۹	۵/۹۷	۶/۵۰	۶/۹۳	۶/۴۹	۶/۹۶
بی‌تعهدی طرف‌های قرارداد و معامله به اجرای تعهدات و وعده‌هایشان	۵/۴۵	۵/۵۴	۵/۲۲	۵/۳۳	۵/۵۸	۵/۵۹
بی‌ثباتی سیاست‌ها، قوانین و مقررات و رویه‌های اجرایی ناظر بر کسب و کار	۶/۹۶	۷/۴۹	۷/۷۰	۷/۹۱	۷/۷۷	۷/۲۸
غیرقابل پیش‌بینی بودن و تغییرات قیمت مواد اولیه و محصولات	۸/۲۷	۸/۲۳	۸/۵۴	۸/۶۳	۸/۴۱	۸/۷۲
رویه‌های سختگیرانه اداره ای کار و بیمه تأمین اجتماعی برای مدیر نیروی انسانی	۶/۱۶	۶/۲۳	۶/۴۴	۶/۹۳	۶/۶۶	۶/۶۵
تمایل عمومی به خرید کالاهای خارجی و بی‌ رغبتی به خرید محصولات ایرانی	۵/۳۸	۵/۱۶	۴/۹۳	۴/۹۷	۵/۱۶	۴/۶۸
ولید و عرضه نسبتاً آزاد کالاهای غیراستاندارد و تقلبی در بازار	۶/۷۱	۶/۰۶	۶/۳۰	۶/۲۹	۵/۸۹	۶/۴۱
وجود رقابت غیرمنصفانه شرکت‌ها و مؤسسات دولتی یا شبه‌دولتی در بازار	۶/۳۲	۶/۰۹	۶/۳۶	۶/۰۸	۵/۸۴	۶/۳۴
رویه‌های ناعادلانه ممیزی و دریافت مالیات	۶/۷۳	۶/۵۵	۶/۷۰	۷/۰۷	۶/۶۰	۶/۸۱
دشواری تأمین مالی از بانک‌ها	۷/۶۴	۷/۳۷	۷/۴۳	۷/۳۴	۷/۰۳	۷/۱۶
فقدان یا شفاف نبودن آمار و اطلاعات مورد نیاز برای فعالیت اقتصادی	۶/۲۲	۵/۷۴	۶/۱۰	۵/۵۶	۶/۵۱	۵/۵۶
ضعف زیرساخت‌های حمل و نقل (جاده‌ای، ریلی، هوایی، دریایی و بندری)	۵/۶۶	۴/۹۹	۵/۳۱	۵/۷۰	۶/۲۲	۵/۷۷
ضعف دادگاه‌ها در رسیدگی به شکایات و پیگرد موثر متجاوزان به حقوق دیگران	۶/۴۴	۶/۱۸	۶/۱۴	۶/۴۲	۶/۴۰	۶/۹۴
وجود انحصار، امتیاز یا هر نوع رانت به یک یا تعدادی از رقبای بازار	۶/۴۲	۶/۲۵	۶/۴۳	۶/۳۶	۶/۱۹	۶/۱۴
ضعف نظام توزیع و شکل در رساندن محصول به بازار	۵/۵۸	۵/۲۲	۵/۱۰	۴/۹۴	۴/۴۹	۴/۸۷
عرضه کالاها و محصولات قاچاق در بازار ایران	۶/۴۳	۵/۸۴	۵/۹۳	۵/۴۸	۵/۳۳	۶/۰۲
فقدان ارتباط مناسب میان عوامل تأمین مواد اولیه، تولید و عرضه یک محصول در بازار	۵/۷۷	۵/۳۷	۵/۶۰	۵/۶۱	۵/۱۶	۵/۴۶
دخالت‌های غیرمنطقی نهادهای حاکمیتی در تعیین قیمت‌ها در بازار	۶/۶۷	۶/۱۶	۶/۶۳	۶/۷۵	۶/۴۲	۶/۶۲
کارگریزی عمومی و ضعف فرهنگ کار در جامعه	۵/۹۸	۵/۶۲	۵/۹۷	۶/۱۲	۶/۳۲	۶/۲۲
کمبود تقاضا در بازار	۶/۱۰	۵/۲۴	۵/۳۰	۵/۰۲	۴/۸۳	۴/۷۶
کمبود فناوری‌های نوین و تجهیزات مورد نیاز	۶/۱۲	۵/۵۷	۵/۸۲	۵/۸۹	۵/۷۶	۵/۴۷
کمبود نیروی کار ماهر	۵/۶۸	۵/۴۸	۶/۱۳	۶/۲۰	۶/۰۵	۶/۵۵
محدودیت‌های دسترسی به شبکه تلفن همراه و اینترنت	۶/۵۲	۶/۰۳	۵/۹۳	۶/۱۱	۶/۰۹	۵/۴۰
محدودیت دسترسی به آب	۳/۷۴	۳/۶۷	۳/۶۳	۴/۱۳	۳/۹۸	۴/۲۳
محدودیت دسترسی به حامل‌های انرژی (برق، گاز، گازوئیل و...)	۳/۷۳	۳/۷۷	۳/۸۰	۴/۲۴	۴/۵۲	۴/۴۹
فساد و سوءاستفاده افراد از مقام و موقعیت اداری در دستگاه‌های اجرایی	۶/۸۲	۶/۶۴	۶/۷۱	۶/۹۷	۶/۷۳	۶/۳۲
موانع در فرایندهای اداری و اخذ مجوزهای کسب و کار در دستگاه‌های اجرایی	۶/۳۰	۶/۷۳	۶/۷۵	۷/۱۲	۶/۸۶	۶/۹۰

شاخص محیط کسب و کار بر اساس سابقه فعالیت بنگاه‌های اقتصادی

جدول ۱۶ - شاخص محیط کسب و کار به تفکیک مؤلفه‌های پیمایشی و سابقه فعالیت اقتصادی

عنوان مؤلفه (موانع کسب و کار)					سابقه فعالیت اقتصادی (سال)				
					کمتر از ۲	۳ تا ۵	۶ تا ۱۰	۱۱ تا ۱۵	بیشتر از ۱۶
نحوه استقبال مشتریان از نوآوری و ابتکار در ارائه خدمات و محصول					۵/۹۷	۶/۰۰	۶/۰۹	۶/۰۴	۵/۹۷
برداشت‌های سلیقه‌ای از قوانین و مقررات توسط مأموران محیط زیست، شهرداری، گمرک، بهداشت و ...					۶/۱۱	۶/۰۶	۶/۲۰	۶/۵۵	۶/۱۷
بی‌تعهدی طرف‌های قرارداد و معامله به اجرای تعهدات و وعده‌هایشان					۵/۰۴	۵/۲۴	۵/۴۳	۵/۵۰	۵/۵۳
بی‌ثباتی سیاست‌ها، قوانین و مقررات و رویه‌های اجرایی ناظر بر کسب و کار					۷/۴۲	۷/۴۳	۷/۳۷	۷/۲۸	۷/۳۵
میرقابل پیش‌بینی بودن و تغییرات قیمت مواد اولیه و محصولات					۷/۹۱	۸/۳۰	۸/۴۸	۸/۵۰	۸/۳۷
رویه‌های خستگیرانه اداره ای کار و بیمه تأمین اجتماعی برای مدیریت نیروی انسانی					۶/۳۶	۶/۱۲	۶/۵۶	۶/۲۵	۶/۳۹
تمایل عمومی به خرید کالاهای خارجی و بی‌رغبتی به خرید محصولات ایرانی					۵/۴۰	۵/۲۹	۵/۱۱	۵/۲۰	۵/۰۴
تولید و عرضه نسبتاً آزاد کالاهای غیراستاندارد و تقلبی در بازار					۶/۱۴	۶/۳۰	۶/۵۰	۶/۵۰	۶/۴۲
وجود رقابت غیرمنصفانه شرکت‌ها و مؤسسات دولتی یا شبه‌دولتی در بازار					۶/۰۸	۶/۲۴	۶/۲۱	۶/۳۲	۶/۲۹
رویه‌های ناعادلانه ممیزی و دریافت مالیات					۶/۸۰	۶/۶۳	۶/۷۳	۶/۶۱	۶/۷۹
دشواری تأمین مالی از بانک‌ها					۷/۳۷	۷/۳۷	۷/۴۶	۷/۸۰	۷/۴۴
فقدان یا شفاف نبودن آمار و اطلاعات مورد نیاز برای فعالیت اقتصادی					۵/۷۸	۵/۹۴	۶/۰۷	۶/۱۶	۶/۰۵
ضعف زیرساخت‌های حمل و نقل (جاده‌ای، ریلی، هوایی، دریایی و بندری)					۵/۷۳	۵/۳۱	۵/۵۹	۵/۴۱	۵/۴۵
ضعف دادگاه‌ها در رسیدگی به شکایات و پیگرد مؤثر متجاوزان به حقوق دیگران					۶/۳۲	۶/۲۴	۶/۳۸	۶/۴۴	۶/۳۰
وجود انحصار، امتیاز یا هر نوع رانت به یک یا تعدادی از رقبای بازار					۶/۳۴	۶/۴۱	۶/۴۵	۶/۴۳	۶/۲۵
ضعف نظام توزیع و مشکل در رساندن محصول به بازار					۵/۴۷	۵/۴۷	۵/۳۴	۵/۲۴	۵/۰۸
عرضه کالاها و محصولات قاچاق در بازار ایران					۶/۰۷	۶/۰۵	۶/۱۴	۵/۸۰	۶/۱۶
فقدان ارتباط مناسب میان عوامل تأمین مواد اولیه، تولید و عرضه یک محصول در بازار					۵/۶۸	۵/۵۵	۵/۶۵	۵/۶۰	۵/۵۹
دخالت‌های منطقی نهادهای حاکمیتی در تعیین قیمت‌ها در بازار					۶/۳۱	۶/۴۶	۶/۷۲	۶/۵۵	۶/۵۵
کارگریزی عمومی و ضعف فرهنگ کار در جامعه					۵/۷۶	۵/۹۱	۵/۹۶	۵/۹۶	۵/۹۶
کمبود تقاضا در بازار					۵/۳۱	۵/۴۴	۵/۷۱	۵/۷۸	۵/۵۰
کمبود فناوری‌های نوین و تجهیزات مورد نیاز					۵/۳۸	۵/۹۴	۵/۹۸	۵/۹۱	۵/۸۲
کمبود نیروی کار ماهر					۵/۳۵	۵/۸۰	۶/۰۳	۵/۷۷	۵/۸۲
محدودیت‌های دسترسی به شبکه تلفن همراه و اینترنت					۶/۸۶	۶/۳۱	۶/۲۹	۶/۳۴	۵/۸۷
محدودیت دسترسی به آب					۳/۸۱	۳/۸۹	۳/۶۳	۳/۷۴	۳/۷۵
محدودیت دسترسی به حامل‌های انرژی (برق، گاز، گازوئیل و ...)					۳/۸۰	۳/۷۶	۳/۸۱	۳/۸۴	۳/۹۶
فساد و سوءاستفاده افراد از مقام و موقعیت اداری در دستگاه‌های اجرایی					۶/۴۵	۶/۷۷	۶/۹۶	۶/۷۰	۶/۶۴
موانع در فرایندهای اداری و اخذ مجوزهای کسب و کار در دستگاه‌های اجرایی					۶/۶۶	۶/۶۷	۶/۶۸	۶/۶۹	۶/۴۳

در جدول ۱۵ مولفه‌های پیمایشی به تفکیک تعداد کارکنان قابل مشاهده است. عدد شاخص محیط کسب و کار در بنگاه‌های ۶ تا ۱۰ کارکن، ۵/۸۶ محاسبه شده است که نشان دهنده وضعیت کسب و کار بهتر در این بنگاه‌ها نسبت به سایر بنگاه‌های اقتصادی است و عدد شاخص محیط کسب و کار در بنگاه‌ها با تعداد ۵۰ تا ۱۰۰ کارکن، ۶/۰۹ محاسبه شده است که این بنگاه‌ها دارای وضعیت بدتری در محیط کسب و کار نسبت به سایر بنگاه‌ها ارزیابی شده‌اند.

همچنین بر اساس جدول شماره ۱۶ در بنگاه‌هایی که فعالیت اقتصادی آنها ۶ تا ۱۰ سال است، نامساعدترین محیط کسب و کار نسبت به سایر بنگاه ۱ با میانگین ۶/۰۹ اعلام شده و بنگاه‌های اقتصادی کمتر از ۲ سال سابقه فعالیت اقتصادی هم، دارای مساعدترین وضعیت (۵/۹۷) محیط کسب و کار هستند.

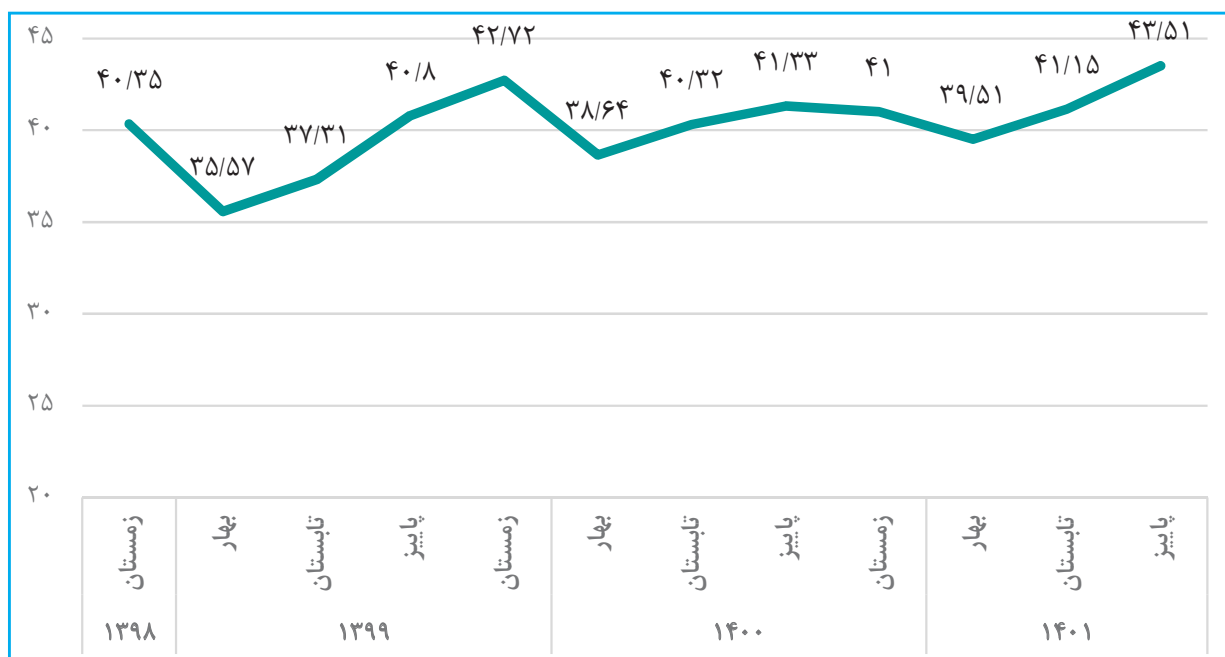
شاخص محیط کسب و کار بر اساس شرکت‌های دانش بنیان

در جدول ۱۷، موانع و مشکلات محیط کسب و کار شرکت‌های دانش بنیان ارائه شده است. با توجه به جدول، پنج مشکل اولویت‌دار شرکت‌های دانش بنیان به ترتیب غیرقابل پیش بینی بودن و تغییرات قیمت مواد اولیه و محصولات، بی ثباتی سیاست‌ها، قوانین و مقررات و رویه‌های اجرایی ناظر بر کسب و کار، رویه‌های سختگیرانه اداره‌های کار و بیمه تأمین اجتماعی برای مدیریت نیروی انسانی موانع در فرایندهای اداری و اخذ مجوزهای کسب و کار در دستگاه‌های اجرایی دشواری تأمین مالی از بانک‌ها برای مدیران نیروی انسانی هستند. با این حال مشاهده ارقام جدول نشان می‌دهد که برخی مشکلات این شرکت‌ها در مقایسه با سایر واحدهای اقتصادی کشور حادث‌تر است.

شاخص محیط کسب و کار بر اساس ظرفیت فعالیت بنگاه‌های اقتصادی

در جدول ۱۸، مشکلات کسب و کار به تفکیک درصد ظرفیت فعالیت قابل مشاهده است. بر اساس نتایج بدست آمده بنگاه‌های اقتصادی مشارکت کننده در طرح (۲۸۸۱ بنگاه) به طور متوسط با ۴۳/۵۱ درصد ظرفیت اسمی خود فعالیت داشته‌اند.

نمودار ۸. ظرفیت تولید (درصد) بنگاه اقتصادی

جدول ۱۷ - موانع و مشکلات محیط کسب و کار شرکت‌های دانش بنیان

کل کشور	دانش بنیان	عنوان مولفه (موانع کسب و کار)
۳/۹۹	۳/۸۱	نحوه استقبال مشتریان از نوآوری و ابتکار در ارائه خدمات و محصول
۶/۲۱	۶/۸۵	برداشت‌های لایق‌های از قوانین و مقررات توسط مأموران محیط زیست، شهرداری، گمرک، بهداشت و ...
۵/۴۱	۶/۱۲	بی‌تعهدی طرف‌های قرارداد و معامله به اجرای تعهدات و وعده‌هایشان
۷/۳۷	۸/۰۹	بی‌ثباتی سیاست‌ها، قوانین و مقررات و رویه‌های اجرایی ناظر بر کسب‌وکار
۸/۳۸	۸/۸۵	غیرقابل پیش‌بینی بودن و تغییرات قیمت مواد اولیه و محصولات
۶/۳۵	۷/۳۷	رویه‌های سختگیرانه اداره‌های کار و بیمه تأمین اجتماعی برای مدیر نیروی انسانی
۵/۱۶	۵/۷۵	تمایل عمومی به خرید کالاهای خارجی و بی‌ رغبتی به خرید محصولات ایرانی
۶/۴۱	۶/۴۴	تولید و عرضه نسبتاً آزاد کالاهای غیراستاندارد و تقلبی در بازار
۶/۲۵	۶/۰۳	وجود رقابت غیرمنصفانه شرکت‌ها و مؤسسات دولتی یا شبه‌دولتی در بازار
۶/۷۱	۶/۶۴	رویه‌های ناعادلانه ممیزی و دریافت مالیات
۷/۴۸	۷/۱۶	دشواری تأمین مالی از بانک‌ها
۶/۰۳	۶/۴۰	فقدان یا شفاف نبودن آمار و اطلاعات مورد نیاز برای فعالیت اقتصادی
۵/۴۶	۵/۰۳	ضعف زیرساخت‌های حمل و نقل (جاده‌ای، ریلی، هوایی، دریایی و بندری)
۶/۳۳	۶/۰۲	ضعف دادگاه‌ها در رسیدگی به شکایات و پیگرد موثر متجاوزان به حقوق دیگران
۶/۳۷	۶/۶۸	وجود انحصار، امتیاز یا هرنوع رانت به یک یا تعدادی از رقبای بازار
۵/۲۸	۵/۱۳	ضعف نظام توزیع و مشکل در رساندن محصول به بازار
۶/۰۷	۵/۸۵	عرضه کالاها و محصولات قاچاق در بازار ایران
۵/۶۰	۵/۵۱	فقدان ارتباط مناسب میان عوامل تأمین مواد اولیه، تولید و عرضه یک محصول در بازار
۶/۵۶	۶/۳۰	دخالت‌های غیرمنطقی نهادهای حاکمیتی در تعیین قیمت‌ها در بازار
۵/۹۴	۶/۳۱	کارگریزی عمومی و ضعف فرهنگ کار در جامعه
۵/۵۷	۵/۴۳	کمبود تقاضا در بازار
۵/۸۸	۵/۲۹	کمبود فناوری‌های نوین و تجهیزات مورد نیاز
۵/۸۴	۶/۸۴	کمبود نیروی کار ماهر
۶/۲۰	۵/۹۱	محدودیت‌های دسترسی به شبکه تلفن همراه و اینترنت
۳/۷۵	۳/۴۸	محدودیت دسترسی به آب
۳/۸۵	۳/۷۷	محدودیت دسترسی به حامل‌های انرژی (برق، گاز، گازوئیل و ...)
۶/۷۵	۶/۸۹	فساد و سوءاستفاده افراد از مقام و موقعیت اداری در دستگاه‌های اجرایی
۶/۶۰	۷/۲۲	موانع در فرایندهای اداری و اخذ مجوزهای کسب‌وکار در دستگاه‌های اجرایی

جدول ۱۸ - موانع و مشکلات محیط کسب و کار به تفکیک ظرفیت تولید بنگاه‌های اقتصادی

ظرفیت تولید بنگاه اقتصادی (درصد)				عنوان مولفه (موانع کسب و کار)
کمتر از ۳۰	۳۰ تا ۵۰	۵۰ تا ۷۰	بیشتر از ۷۰	
۶/۴۶	۶/۱۱	۶/۰۲	۵/۷۴	
۴/۲۶	۳/۸۴	۴/۰۳	۳/۹۱	نحوه استقبال مشتریان از نوآوری و ابتکار در ارائه خدمات و محصول
۶/۸۸	۶/۵۳	۶/۱۳	۵/۷۵	برداشت‌های سلیقه‌ای از قوانین و مقررات توسط مأموران محیط زیست، شهرداری، گمرک، بهداشت و ...
۵/۸۷	۵/۲۷	۵/۶۱	۵/۱۳	بی‌تعهدی طرف‌های قرارداد و معامله به اجرای تعهدات و وعده‌هایشان
۷/۹۳	۷/۸۶	۷/۲۷	۶/۸۸	بی‌ثباتی سیاست‌ها، قوانین و مقررات و رویه‌های اجرایی ناظر بر کسب و کار
۸/۶۹	۸/۶۹	۸/۳۹	۸/۰۴	غیرقابل پیش‌بینی بودن و تغییرات قیمت مواد اولیه و محصولات
۶/۸۷	۶/۴۹	۶/۳۵	۵/۹۹	رویه‌های خستگی‌ناپذیر اداره‌های کار و بیمه تأمین اجتماعی برای مدیریت نیروی انسانی
۵/۴۲	۴/۹۵	۵/۲۶	۵/۰۹	تمایل عمومی به خرید کالاهای خارجی و بی‌ رغبتی به خرید محصولات ایرانی
۶/۷۳	۶/۵۸	۶/۳۵	۶/۲۰	تولید و عرضه نسبتاً آزاد کالاهای غیراستاندارد و تقلبی در بازار
۶/۷۸	۶/۴۱	۶/۲۳	۵/۹۱	وجود رقابت غیرمنصفانه شرکت‌ها و مؤسسات دولتی یا شبه‌دولتی در بازار
۷/۱۶	۶/۷۸	۶/۶۹	۶/۴۷	رویه‌های ناعادلانه ممیزی و دریافت مالیات
۷/۹۵	۷/۶۱	۷/۴۴	۷/۱۹	دشواری تأمین مالی از بانک‌ها
۶/۴۹	۶/۱۵	۶/۱۳	۵/۶۶	فقدان یا شفاف نبودن آمار و اطلاعات مورد نیاز برای فعالیت اقتصادی
۵/۶۴	۵/۴۸	۵/۴۷	۵/۳۵	ضعف زیرساخت‌های حمل و نقل (جاده‌ای، ریلی، هوایی، دریایی و بندری)
۶/۸۵	۶/۵۷	۶/۲۱	۶/۰۳	ضعف دادگاه‌ها در رسیدگی به شکایات و پیگرد موثر متجاوزان به حقوق دیگران
۷/۰۲	۶/۶۰	۶/۳۰	۵/۹۶	وجود انحصار، امتیاز یا هر نوع رانت به یک یا تعدادی از رقبا در بازار
۵/۶۴	۵/۲۳	۵/۳۰	۵/۱۲	ضعف نظام توزیع و مشکل در رساندن محصول به بازار
۶/۷۲	۶/۱۵	۶/۰۰	۵/۷۴	عرضه کالاهای و محصولات قاچاق در بازار ایران
۵/۹۷	۵/۷۰	۵/۶۳	۵/۳۴	فقدان ارتباط مناسب میان عوامل تأمین مواد اولیه، تولید و عرضه یک محصول در بازار
۷/۰۷	۶/۷۴	۶/۴۷	۶/۲۵	دخالت‌های غیرمنطقی نهادهای حاکمیتی در تعیین قیمت‌ها در بازار
۶/۳۷	۵/۹۴	۵/۹۶	۵/۷۱	کارگریز عمومی و ضعف فرهنگ کار در جامعه
۶/۰۹	۵/۵۶	۵/۴۱	۵/۴۲	کمبود تقاضا در بازار
۶/۲۱	۵/۸۶	۵/۹۲	۵/۷۰	کمبود فناوری‌های نوین و تجهیزات مورد نیاز
۶/۰۷	۵/۹۲	۵/۸۲	۵/۶۹	کمبود نیروی کار ماهر
۶/۶۹	۶/۳۲	۶/۲۱	۵/۸۷	محدودیت‌های دسترسی به شبکه تلفن همراه و اینترنت
۴/۰۴	۳/۹۰	۳/۹۱	۳/۴۲	محدودیت دسترسی به آب
۴/۲۴	۳/۸۷	۳/۹۱	۳/۶۱	محدودیت دسترسی به حامل‌های انرژی (برق، گاز، گازوئیل و...)
۷/۳۷	۶/۷۰	۶/۷۷	۶/۴۴	فساد و سوءاستفاده افراد از مقام و موقعیت اداری در دستگاه‌های اجرایی
۷/۰۴	۶/۸۱	۶/۷۱	۶/۱۹	موانع در فرایندهای اداری و اخذ مجوزهای کسب و کار در دستگاه‌های اجرایی

جدول ۲۰ - ارزیابی فعالان اقتصادی از تأثیر کرونا در استان‌ها

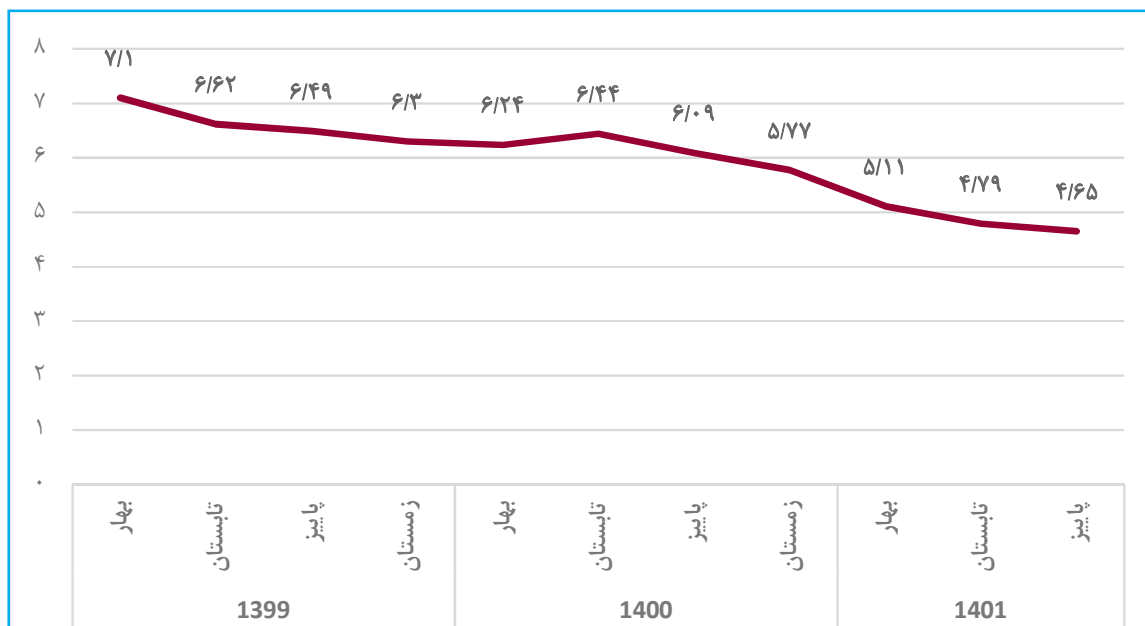
پاییز ۱۴۰۱	استان
۳/۷۳	آذربایجان شرقی
۲/۲۹	آذربایجان غربی
۶/۸۸	اردبیل
۲/۸۰	اصفهان
۲/۰۳	البرز
۴/۵۹	ایلام
۵/۹۱	بوشهر
۴/۸۵	تهران
۶/۴۴	چهارمحال و بختیاری
۶/۳۷	خراسان جنوبی
۶/۸۵	خراسان رضوی
۵/۴۰	خراسان شمالی
۵/۸۱	خوزستان
۲/۸۵	زنجان
۴/۷۹	سمنان
۶/۴۳	سیستان و بلوچستان
۴/۳۹	فارس
۴/۰۴	قزوین
۴/۳۹	قم
۶/۰۲	کردستان
۳/۹۷	کرمان
۵/۴۵	کرمانشاه
۳/۸۹	پهگیلویه و بویراحمد
۶/۶۴	گلستان
۵/۳۹	گیلان
۵/۰۳	لرستان
۶/۰۴	مازندران
۳/۴۶	مرکزی
۶/۱۰	هرمزگان
۴/۱۰	همدان
۳/۷۵	یزد
۴/۶۵	میانگین کل

جدول ۱۹ - تأثیر کرونا بر رشته فعالیت‌های اقتصادی

پاییز ۱۴۰۱	رشته فعالیت
۵/۰۰	عمده فروشی و خرده فروشی، تعمیر وسایل و ... (صادرات و واردات)
۳/۹۸	تولید صنعتی (ساخت)
۴/۶۷	آب رسانی، مدیریت پسماند، فاضلاب و فعالیت‌های تصفیه
۵/۱۱	حمل و نقل و انبارداری
۴/۳۷	اطلاعات و ارتباطات
۴/۳۴	فعالیت حرفه‌ای، علمی و فنی
۳/۹۲	کشاورزی، جنگل‌داری و ماهی‌گیری
۴/۷۴	آموزش
۴/۳۳	اداری و خدمات پشتیبانی
۴/۷۵	هنر، سرگرمی و تفریح
۵/۹۱	خدمات مربوط به تأمین جا و غذا
۳/۶۴	مالی و بیمه
۳/۱۹	استخراج معدن
۴/۱۲	ساختمان
۴/۹۳	سلامت انسان و مددکاری اجتماعی
۶/۸۳	املاک و مستغلات
۷/۶۷	سایر فعالیت‌های خدماتی
۴/۶۵	میانگین کل

در بین رشته فعالیت‌های اقتصادی برحسب طبقه‌بندی استاندارد ISIC.rev4 در فصل پاییز ۱۴۰۱، فعالیت‌های: ۱- سایر فعالیت‌های خدماتی، ۲- املاک و مستغلات، ۳- خدمات مربوط به تأمین جا و غذا بیشترین آسیب را از شیوع ویروس کرونا متحمل شده و در مقابل رشته فعالیت‌های ۱- استخراج معدن، ۲- مالی و بیمه، ۳- کشاورزی، جنگلداری و ماهیگیری کمترین آسیب را از شیوع ویروس کرونا نسبت به سایر فعالیت‌ها متحمل شده‌اند.

نمودار ۹. تاثیر کرونا بر محیط کسب و کار کشور

برخی اقدامات انجام شده به منظور رفع موانع کسب و کار پاییز ۱۴۰۱

الف: اتاق بازرگانی، صنایع، معادن و کشاورزی ایران

۱- اظهار نظر در خصوص طرح‌ها و لوایح و اصلاح سایر مقررات و دستورالعمل‌ها

■ قانون الحاق یک جز به بنده تبصره ۷ قانون بودجه سال ۱۴۰۱ کل کشور (به موجب این قانون نرخ حقوق ورودی گمرکی از ۴ درصد به ۱ درصد تقلیل پیدا کرد).

■ طرح توسعه و مانع زدایی از صنعت برق

■ طرح حمایت از مالکیت صنعتی

■ اجرایی شدن توافق تجارت ترجیحی ایران و پاکستان به شکل کامل که پیش از این اگرچه امضا شده بود اما اجرایی نمی شد.

■ افزایش سقف فروش ارز اسکناسی صادرکنندگان با قیمت توافقی از ۲۰۰۰ دلار به ۶۰۰۰ دلار.

■ پیگیری نامه‌های مربوط به مشکلات تجاری اعضای اتاق ایران از طریق وزارت امور خارجه.

■ پیگیری نامه‌های اعضای اتاق به منظور بررسی هویت حقوقی شرکت‌های همتا به منظور عقد قرارداد با آنها.

■ اصلاح آیین نامه ماده (۱۰) قانون مقررات صادرات و واردات پس از قریب به هفت سال.

■ در راستای حمایت از واحدهای تولیدی و بهره برداری از حداکثر توان و ظرفیت و سایر ضوابط و مقررات موضوع بخشنامه شماره ۹۶۸۳۶ سازمان ملی استاندارد ایران، مقرر شد:

- سازمان ملی استاندارد ایران با همکاری سازمان غذا و دارو، وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی، وزارت صنعت، معدن و تجارت و نمایندگان بخش خصوصی، ظرف مدت ۲۰ روز نسبت به اصلاح بند ۴ بخشنامه شماره ۹۶۸۳۶ مورخ ۱۴۰۰/۰۴/۱۶ و بخشنامه‌های مرتبط دیگر در خصوص درج نام و نوع فرآورده "بزرگتر از برند تجاری و سایر مشخصات اسمی" اقدام نماید به نحوی که به نام و ساختار نشان تجاری شرکت‌ها به عنوان دارندگان حقوق مالکیت معنوی آن نشان، لطمه ای وارد نشود.

- سازمان ملی استاندارد ایران ظرف یک ماه، پس از اصلاح بخشنامه‌های موضوع بند ۱/۱ این مصوبه، پرونده‌های واحدهای تولیدی که بر اثر صدور

این بخشنامه ها در بازرسی های استانی آن سازمان مشمول مغایرت شده یا نمرات منفی دریافت نموده اند را مجدداً مورد رسیدگی قرار داده تا از تضییع حقوق این واحدهای تولیدی جلوگیری شود.

■ در خصوص مشکلات ایجاد شده ناشی از اجرای مقررات مربوط به ذی نفع واحد مندرج در آئین نامه تسهیلات کلان موضوع بخشنامه شماره ۹۲/۲۴۲۵۵۳ مورخ ۱۳۹۲/۰۸/۱۶ بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران برای واحدهای تولیدی، مقرر شد:

بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران با همکاری معاونت هماهنگی و محیط کسب و کار وزارت صمت و معاونت اقتصادی بانک مرکزی نسبت به تهیه پیشنهاد های اصلاحی یا جایگزین با توجه به اجرای پروژه های تامین مالی زنجیره ای و پرداخت تسهیلات مبتنی بر فاکتور و جلوگیری از انحراف پرداخت منابع برای طرح در شورای پول و اعتبار اقدام کنند. همچنین بانک مرکزی نسبت به شناسایی تعداد واحدهای تولیدی که بدهی های آنها از طریق اجرای مقررات مربوط به ذی نفع واحد وصول شده و یا دچار مشکل شده اند طی یک ماه اقدام کرده و نتیجه را به ستاد ارائه نماید. در این رابطه ملاحظات زیر مد نظر قرار می گیرند:

هرگونه تصمیمی که جهت برون رفت مشکلات واحدهای تولیدی اتخاذ شود مشمول ابردهکاران بانکی یا بدهکاران بدحساب بانکی دارای بدهی غیر جاری کلان نمی شود. تصمیمات اتخاذ شده صرفاً در خصوص واحدهای تولیدی خواهد بود و مشمول افراد حقیقی و حقوقی دیگر نمی شود. تصمیمات متخذه نباید مانع جدیت بانک های عامل در وصول مطالبات بانکی شود.

■ امکان ارائه گواهی چک بابت مالیات ارزش افزوده واردات ماشین آلات و تجهیزات خط تولید به جای پرداخت نقدی با بهره مندی از تسهیلات بند (الف) ماده ۳۹ قانون احکام دائمی برنامه های توسعه کشور با ابلاغ سازمان امور مالیاتی کشور

■ پرداخت بخشی از مطالبات نیروگاه های تولید برق تجدید پذیر با تخصیص حواله سوخت گاز طبیعی طبق اعلام شرکت ملی گاز ایران.

ب: اتاق تعاون ایران

■ فراهم نمودن شرایط حضور تعاونگران در کارگاه آموزشی سازمان جهانی NACF در کشور کره جنوبی با موضوع آشنایی با کشاورزی نوین.

■ برگزاری نشست تخصصی کمیسیون صنعت و معدن و کمیسیون ویژه جهش تولید و رونق مجلس شورای اسلامی با تعاونگران که مقرر شد کمیته مستقل جهت پیگیری مطالبات و رفع موانع قانونی تشکیل گردد.

■ تصویب اصلاح آیین نامه مشاغل سخت و زیان آور در شورای گفتگو.

■ کسب میزبانی جلسه هیات مدیره جهانی ICA توسط اتاق تعاون ایران در شهریور ماه ۱۴۰۲.

■ اصلاح بندهای ۱۴-۲ و ۱۴-۳ و ۱۵-۱ و ۱۵-۲ (نحوه محاسبه حق بیمه اشخاص حقوقی و حقیقی) و اصلاح بند ۴-۳۷ و حذف تبصره ۲ ذیل آن (نحوه احتساب حق بیمه کارکنان شاغل در قراردادهای غیرعمرانی) از بخشنامه ضوابط بیمه مقاطعه کاران سازمان تأمین اجتماعی در شورای مقررات زدائی و کمیته وحدت رویه سازمان تأمین اجتماعی.

موانع و مشکلات فعالان اقتصادی در پاییز ۱۴۰۱

□ برگشت پول ناشی از خرید نقدی فرآورده های نفتی امور بین الملل شرکت ملی نفت ایران

□ تداوم مشکلات ارزی اعضاء اتحادیه از قبیل رفع تعهدات ارزی صادر کنندگان

□ مشکل ضمانت سپاری بازرگانان فعال در حوزه صادرات فرآورده های نفتی به هنگام گمرکات اجرایی

□ قیمت گذاری محصولات تولیدات

□ مشکلات تأمین برخی مواد اولیه و اقلام یدکی مورد نیاز

□ مشکلات انتقال ارز به دلیل شرایط تحریمی

□ مشکلات حمل محصول (نرخ حمل و در دسترس نبودن کشتی های مورد نیاز)

□ قطعی مقطعی خوراک گاز در فصول سرد سال

□ ابلاغ اصلاحیه دوم دستورالعمل اصلاح و بهبود (ساماندهی) فرآیندهای صادرات، واردات، عبور (ترانزیت) و معاوضه (سوپ) نفت خام، میعانات گازی و فرآورده ها و مشتقات نفتی در امور گمرکی که به چالش اصلی تولید و صادرات فرآورده ها و مشتقات نفتی تبدیل شده است.

□ وضع عوارض و مالیات به مواد خام و نیمه خام بند (ص) تبصره (۶) قانون بودجه ۱۴۰۱

□ از دست دادن بازار صادرات افغانستان

□ نداشتن روند یکپارچه در بررسی های مربوط به صادرات فرآورده های روغنی در گمرکات و سازمان های استاندارد استان ها

□ عدم وحدت رویه گمرکات اجرایی در اجرای مفاد دستورالعمل ماده ۴۵

□ مشکلات الزام صادر کنندگان به عرضه ارز حاصل از صادرات در سامانه نیما